

บทที่ 2



วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องความสามารถในการพูดของเด็กก่อนวัยเรียน ผู้วิจัยได้รวบรวมทัศนะและงานวิจัยของบุคคลต่าง ๆ เรียงตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ความหมายและความสำคัญของการพูด
2. ทฤษฎีการพูด
3. พัฒนาการในการพูดของเด็ก
4. ลักษณะที่สำคัญของการพูดของเด็กวัย 5-6 ปี
5. ความสามารถในการพูดของเด็กวัย 5-6 ปี
6. ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพูดของเด็ก
7. การวัดความสามารถในการพูดของเด็ก

ความหมายและความสำคัญของการพูด

ในชีวิตประจำวันมนุษย์เราต้องเกี่ยวข้องกับการพูดมากที่สุด โดยจะเป็นทั้งผู้ฟังคนอื่นพูด และเป็นผู้พูดเอง การพูดคือ "พฤติกรรมในการสื่อสารของมนุษย์ซึ่งใช้ระบบสัญลักษณ์ต่าง ๆ ได้แก่ เสียง ภาษา อากัปกิริยา เป็นต้น เพื่อนำความรู้สึกนึกคิดถ่ายทอดซึ่งกันและกันระหว่างผู้พูดฝ่ายหนึ่งและผู้ฟังอีกฝ่ายหนึ่ง"¹ สวานิต ยมภักย์ กล่าวว่า "การพูดหมายถึง พฤติกรรมการสื่อสารของมนุษย์ในส่วนที่เกี่ยวกับการไหลยอคำนำเสียง รวมทั้งกริยาอาการเพื่อถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก และ

¹ หน่วยงานนิเทศ, กรมการฝึกหัดครู, คู่มือครูภาษาไทยเล่ม 2, เอกสารนิเทศการศึกษา, ฉบับที่ 77 (กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2508), หน้า 129.

ความต้องการของผู้พูดให้ผู้ฟังรับรู้และเกิดการตอบสนอง..."¹ ปรีชา ช่างขวัญยืน ได้เขียนไว้ว่า "การพูดเป็นการติดต่อทางภาษาที่รวดเร็ว แต่เป็นของทำได้โดยยาก เพราะความรวดเร็ว ผู้พูดต้องคิดได้เร็วและสามารถโต้ตอบโต้ทันที"² การพูดจึงจำเป็นต้องอาศัยการฝึกฝน เพราะการพูดเป็น

"พฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ หากใช้ไปมาเองแต่ธรรมชาติไม่ ด้วยเหตุนี้ความสามารถที่จะพูดได้คล่องแคล่วฉิวเฉียด หรือความสามารถที่จะพูดให้จับใจคนฟัง โนมนาวีไหนคน เชื่อถือ หรือความสามารถที่จะพูด แล้วไหนคนใจฟัง พูดให้คนอื่นเข้าใจความรู้สึกนึกคิดภายในใจของตน จึงเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียน การฝึกฝน มิใช่เป็นสิ่งที่เกิดเอง เป็นเองเฉพาะคน"³

ดังนั้นการพูดจึงเป็น "ทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ใช้ทั่ว ๆ ไป เช่นบนเวทีการแสดง ซึ่งต้องอาศัยศิลปความคิดสร้างสรรค์ ในห้องฝึกพูดที่ต้องอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ นักโต้วาที นายความ ล้วนแล้วแต่ต้องอาศัยทักษะทางการพูด กับทักษะทางการคิดหาเหตุผล"⁴ จึงกล่าวได้ว่า การพูดเป็นพฤติกรรมของมนุษย์และเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ ทุกคนต้องเรียนรู้ภาษาพูดและภาษาพูดเป็นสิ่งที่สอนกันได้ ในแง่การเรียนพูดนั้นพอจะสรุปจากความคิดเห็นของ กาญจนา นาคสกุล⁵ ได้ว่าเป็นการเรียนทางสังคมไม่ใช่ทางธรรมชาติ เช่นเดียวกับการนั่ง ยืน เดิน หรือการเรียนรู้จักบังคับอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย ฯลฯ แต่การที่เด็กจะเรียนรู้ภาษาใดหรือการพูดใดได้นั้นขึ้นอยู่กับสังคมมนุษย์ที่แวดล้อมตัวเด็กนั่นเอง การเรียนพูดไม่ใช่ลักษณะทางพันธุกรรมที่จะถ่ายทอดจากบรรพบุรุษมาสู่เด็กได้

¹ สวนิต ยมาภัย, "กรรมวิธีการพูดในที่ประชุม," เอกสารอัดสำเนาประกอบการบรรยาย วิชาว่านนิเทศเบื้องต้น (กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 2. อ้างถึงใน จานง วิบูลย์ศรี, "จิตวิทยาในการพูด," วารสารจิตวิทยาคลินิก 11 (ธันวาคม, 2523):8.

² ปรีชา ช่างขวัญยืน, พื้นฐานของการใช้ภาษา, หน้า 131.

³ หน่วยศึกษานิเทศก์, กรมการฝึกหัดครู, คู่มือครูภาษาไทยเล่ม 2, หน้า 127.

⁴ Donald H. Ecroyd, Speech in The Classroom, 2d ed. (Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall, 1969), pp. 173-174.

⁵ กาญจนา นาคสกุล, ระบบเสียงภาษาไทย (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า 2.

ทฤษฎีการพูด

เมื่อการพูดเป็นสิ่งที่เรียนรู้และฝึกฝนได้ การที่เด็กจะพูดได้จนถึงขั้นติดตอสื่อสารกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีวิธีการที่น่าจะเป็นไปตามทฤษฎีการเรียนรู้ดังต่อไปนี้

1. S-R Theories ขบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีวางเงื่อนไขแบบแสดงการกระทำ¹

(Operant Conditioning)

ทฤษฎีการเรียนรู้มีความเห็นว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเนื่องจากมีการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า (Stimulus) ที่มากระตุ้นให้คนแสดงพฤติกรรม (Response) และได้รับความพึงพอใจจากการแสดงพฤติกรรมนั้น (Reinforcement) ทฤษฎีนี้เน้นผลที่ตามมาจากการได้แสดงการกระทำ (Consequences of behavior) สกินเนอร์ (Skinner) เป็นผู้ดำเนินการทดลองวิธีการเรียนรู้แบบนี้เป็นคนแรก เขามีความเชื่อว่าพฤติกรรมของบุคคลถูกควบคุมจากผลที่ได้รับ กล่าวคือการกระทำใด ๆ ถ้าได้รับการเสริมแรง (Reinforcement) จะมีแนวโน้มให้เกิดการกระทำนั้นอีก

ตัวอย่างการเรียนรู้พูดโดยการเรียนรู้วิธีวางเงื่อนไขแบบการกระทำคือ สมมติว่าเด็กอยู่ในสภาพกระหายน้ำ เด็กเห็นขวดน้ำตั้งอยู่บนโต๊ะ ขวดน้ำเป็นสิ่งเร้า (S) เด็กพูดขอน้ำดื่มว่า "ขอน้ำกินหน่อย" เป็นการตอบสนอง (R) แม่รินน้ำให้เด็กดื่ม ซึ่งทำให้เด็กได้รับความพึงพอใจ การได้น้ำดื่มเป็นการเสริมแรง (Reinforcement) ซึ่งจะทำให้เด็กพูดเช่นนี้อีกเมื่อต้องการดื่มน้ำ

ตัวอย่างการเรียนรู้พูดด้วยวิธีนี้อีกตัวอย่างหนึ่ง เช่นในขณะที่แม่ดูแลลูก แม่จะสอนให้เด็กพูดคำต่าง ๆ ไปด้วย โดยอาจจะชี้ไปที่สิ่งของต่าง ๆ แล้วเรียกชื่อของนั้น ๆ ให้เด็กพูดตาม ถ้าเด็กพูดได้ถูกต้องแม่จะชมกอดจูบลูกหรือปรบมือให้ ซึ่งการกระทำเช่นนี้คือการให้แรงเสริม (Reinforcement) จะส่งผลให้เด็กพูดคำนั้น ๆ อีก

¹ วัชรีย์ ทรัพย์มี, ทฤษฎีและกระบวนการให้คำปรึกษา, ฉบับอัครโรเนียว, กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (2525), หน้า 275.

การเสริมแรงนี้มีหลายลักษณะในระหว่างการพูดหรือสนทนา การเสริมแรงอาจเป็นภริยา
 อากการของผู้ฟัง เช่นการพยักหน้า การทำเสียงยอมรับในลำคอ เป็นต้น ดิกกอรี่¹ (Diggory)
 ได้อ่างถึงการทดลองของ แครสเนอร์ (Krasner) ในเรื่องการเสริมแรง โดยให้เด็กในกลุ่ม
 ตัวอย่างเล่าเรื่องจากจินตนาการของตนเกี่ยวกับผู้ชาย ผู้หญิง และสัตว์ต่าง ๆ ผู้ทำการทดลองจะ
 พยักหน้าพร้อมทั้งทำเสียงยอมรับในลำคอทุกครั้งทีกลุ่มตัวอย่างเล่าเรื่องเกี่ยวกับสัตว์ ซึ่งพบว่าเด็ก
 ในกลุ่มตัวอย่างจะเอ่ยถึงสัตว์บ่อยครั้งขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

โดยทั่วไปคำพูดที่แสดงการกระห้ามักจะขึ้นกับสภาพการต่าง ๆ ที่ผู้พูดกำลังเผชิญอยู่ซึ่ง
 สกินเนอร์² แบ่งออกเป็น

Mands เป็นการพูดที่ตอบสนองความต้องการของร่างกายโดยตรง เช่นการถาม การ
 ขอร้อง การออกคำสั่ง เช่นเด็กหิวข้าว ร้องขอข้าว

Tact เป็นการพูดที่ได้รับการวางเงื่อนไขจากแรงเสริมในระหว่างที่เกิดสิ่งเร้าใด
 สิ่งเร้าหนึ่ง โดยเฉพาะ เช่นการที่เด็กได้รับเงื่อนไขให้พูดคำว่า "บอล" ในสถานการณ์ที่ลูกบอล
 เป็นสิ่งเร้า

สรุปได้ว่า Mands เป็นคำพูดที่ตอบสนองความต้องการของร่างกาย

Tact เป็นคำพูดที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้า

การพูดบางชนิดจะไม่เกี่ยวข้องกับเสริมแรง หรือสภาพความต้องการของร่างกาย
 โดยตรง แต่จะสนองต่อพฤติกรรมการพูดอื่น ๆ เช่น

Echoic เป็นการพูดที่ตอบสนองเสียงที่มาเร้า เช่นการที่เด็กเลียนเสียงที่ฟังได้ยิน

Textual เป็นคำพูดที่ตอบสนองสิ่งที่พิมพ์ต่าง ๆ เช่นการอ่านคำโฆษณาที่พบเห็นตามถนน
 ซึ่งมักจะเป็นการอ่านออกเสียง

¹ Sylvia Farnham-Diggory, Cognitive Process in Education :
 A Psychological Preparation for Teaching and Curriculum Development
 (U.S.A. : Harper & Row Publishers, 1972), p. 359.

² Frederick Williams, Language and Speech (Englewood Cliffs,
 N.J. : Prentice-Hall, 1972), p. 78.

Intravocal เป็นคำพูดที่ตอบสนองคำที่เป็นผลต่อเนื่องกัน เช่นเมื่อได้ยินผู้พูดพูดถึงคำว่า "กรุงเทพฯ" ผู้ฟังอาจตอบด้วยคำว่า "มหานคร" หรือเมื่อได้ยินผู้พูดพูดว่า "พูดไปสองไพเบี้ย" ผู้ฟังจะตอบว่า "นึ่งเสียตำลึงทอง" เป็นต้น

2. Osgood Mediation Theory¹

ออสกู๊ด (Osgood) ได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่า การพูดของมนุษย์มีรูปแบบ 2 ขั้นตอน (two-step model) ซึ่งออสกู๊ดอธิบายว่า ในการเรียนรู้ภาษานั้น เมื่อคนเราได้สัมผัสกับสิ่งเร้า จะเกิดการตอบสนอง ซึ่งเป็นเรื่องของการเรียนรู้ในแง่ความคิดความเข้าใจ (Covert) หรือ Internal response) ว่าสิ่งนั้นคืออะไร แล้วจึงเกิดการตอบสนองในรูปของคำพูด (Overt response) ตัวอย่างเช่นการที่จะให้เด็กเรียนรู้คำว่า "อาหาร" ผู้สอนนำรูปภาพอาหารชนิดต่าง ๆ มาให้เด็กดู หรือหนังสืออธิบายประกอบ ซึ่งในที่นี้ถือได้ว่าเป็นสิ่งเร้า (Overt หรือ External Stimulus) ผู้เรียนจะประมวลสิ่งที่เห็น เข้าเป็นการรับรู้ ซึ่งจะเกิดการตอบสนองในรูปความคิดความเข้าใจว่าอาหารคืออะไร (Covert หรือ Internal response) แล้วต่อจากนั้นจึงตอบสนองออกมาเป็นคำพูดว่า "อาหาร" (Overt Response)

3. The Competence-Performance Dichotomy²

ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ของ ชอมสกี (Chomsky) ซึ่งมีสาระสำคัญพอสรุปได้ว่าการพูดนั้นเป็นพฤติกรรมที่มีแบบแผนหรือกฎเกณฑ์ ซึ่งผู้เรียนจะเก็บไว้ในสมอง เมื่อผู้พูดต้องการพูดก็จะดึงกฎเกณฑ์ต่าง ๆ นี้เข้าผสมผสานกันเอง และพูดออกมาโดยไม่คำนึงถึงแบบแผนหรือกฎเกณฑ์นั้น ๆ ในการพูดจะมีปัจจัยต่าง ๆ เข้ามามีเกี่ยวข้องด้วย เช่นสภาพอารมณ์ สุขภาพของผู้พูด เป็นต้น

ชอมสกี ได้วางถึง S-R Theories ของสกินเนอร์ว่า เรื่องของภาษาและพฤติกรรม: การพูดนั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับจิตใจ อารมณ์ และประสบการณ์ของผู้พูดมากกว่าที่จะเป็นเพียงพฤติกรรมภายนอกที่เราสังเกตได้โดยตรง

¹ Ibid, p. 79-80.

² กานดา ก. ถาวร, วิธีสอนภาษาอังกฤษกับหลักจิตวิทยา (นครหลวง : โรงพิมพ์พระจันทร์, 2515), หน้า 56.

4. The Autism Theory of Speech¹

มวเรอร์ (Mowrer) เป็นผู้คิดทฤษฎีนี้ขึ้น โดยเน้นอารมณ์ของผู้เรียนในขณะนั้นว่า การเรียนรู้การพูดของเด็กวัยวิเศษเสียงนั้น เกิดจากความพึงพอใจตนเอง ด้อยค่าที่เด็กพูดเป็นการแสดงให้เห็นถึงสภาพอารมณ์ของเด็กในขณะนั้น มวเรอร์ได้ทำการทดลองการสอนพูดกับนกพบว่านกสามารถเลียนเสียงผู้ฝึกเฉพาะเวลาที่มันอิ่ม หรือเมื่อมันได้รับการดูแลด้วยความรักจากผู้ฝึก นอกจากนี้เสียงพูดที่ผู้ฝึกพูดยังทำให้มันเพลิดเพลิน นกจึงเสียง เสียงผู้ฝึกบ้าง มวเรอร์ได้นำวิธีการดังกล่าวมาใช้กับเด็ก โดยให้แม่พูดด้วยในขณะที่บ่นข้าวหรืออาบน้ำให้ พบว่าเด็กสามารถเรียนรู้การพูดได้ดี ทั้งยังมีความพึงพอใจในการพูดของตนด้วย

วิธีการเรียนรู้ในด้านการพูดของเด็กนอกจากที่กล่าวไว้ในทฤษฎีข้างต้น เด็กยังได้เรียนรู้การพูดโดยวิธีการเลียนแบบ (Imitation) การใช้ภาษาทั้งทางด้านการพูดและเขียนของเด็กและผู้ใหญ่ในเบื้องต้นโดยมากเกิดจากการเลียนแบบ สำหรับเด็กเล็กนั้นจะเรียนรู้การพูดคำที่ใคร่ในบุคคลรอบข้างพูดกับตน เมื่อเกิดความพึงพอใจจึงลองพูดคำเหล่านั้นดูบ้าง ส่วนการเรียนรู้ในด้านการพูดเป็นประโยคั้น บริตตัน² (Britton) อ้างถึงการศึกษาของบราวน์ (Brown) และเบลลูกี (Bellugi) เกี่ยวกับการพูดของเด็กวัย 27 เดือน ขณะที่สนทนากับแม่พบว่า ไม่เพียงแต่เด็กจะเลียนแบบวิธีการพูดจากแม่ แม่เองยังเลียนแบบการพูดของลูกด้วย ในการเลียนแบบการพูดของเด็ก เด็กมักเว้นการพูดคำบางคำในประโยคยาว ๆ ไว้ เพราะเด็กสามารถพูดได้ในความยาวจำกัดเท่านั้น และเมื่อแม่เลียนแบบการพูดของลูก แม่ก็จะขยายความยาวของประโยคที่เด็กพูดตามที่แม่เข้าใจว่าลูกต้องการอะไร เช่น

แม่ "เรานั่งตรงนี้นั่งดีกว่านะ"

ลูก "นั่งนี่นะ"

หรือในขณะที่เด็กดูรูปภาพสุนัขอยู่ เด็กอาจพูดว่า "หมาเยะ" แม่อาจพูดขยายประโยคของลูกว่า "มีหมาเยะเยะเลย"

¹ ศรียา-ประภัศสร นิยมธรรม, พัฒนาการทางภาษา (พระนคร : โรงพิมพ์เพื่ออักษร, 2519), หน้า 31-32.

² James Britton Language and Learning (UK : Richard Clay, 1970), pp. 40-45.

เฮร์เรียต¹ (Herriot) ให้ความเห็นว่า วิธีการเลียนแบบดังกล่าว เด็กจะเรียนรู้ ความหมายของคำโดยการเชื่อมโยงคำกับสถานการณ์หรือเหตุการณ์ในขณะที่ได้ยินคำนั้น เด็กจะสะสม คำต่าง ๆ นี้ไว้และนำมาใช้พูด การได้ประสบการณ์ในลักษณะเช่นนี้ถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้ โครงสร้างทางภาษาของเด็ก

ทฤษฎีและวิธีการเรียนรู้ในด้านการพูดที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการ เรียนรู้ทางภาษาของเด็กเท่านั้น ยังมีวิธีการหรือทฤษฎีอื่นอีกมากมาย ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าในแต่ละวิธี การหรือทฤษฎีนั้นย่อมมีลักษณะร่วมที่เหมือนกัน และจะต่างกันในระยะละเอียดบางอย่าง เช่น สกินเนอร์ นั้นเน้นที่พฤติกรรมภายนอกโดยตรงที่เราสังเกตได้ แต่สำหรับออสกูด ซอมสกี มาวเรอร์ นั้นจะให้ความสำคัญในเรื่องสภาพอารมณ์ โดยดึงความรู้สึกนึกคิดและจิตใจเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งเรียกได้ ว่าเป็น "พวกพฤติกรรมนิยมสมัยใหม่"² (Neo-Behavioristic)

พัฒนาการในการพูด

เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาจากผู้ใกล้ชิด ดังที่ไฮน์สโตค³ เขียนไว้ว่า ทรูภาษาคนแรกของเด็กคือแม่ ซึ่งจะเป็นผู้ที่ให้ชื่อและความหมายของสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก ประสบการณ์ต่าง ๆ เหล่า นี้เป็นสิ่งจำเป็น เพราะจะเป็นพื้นฐานในการอ่านและเขียนของเด็กในระยะต่อมา เด็กเล็ก ๆ นอก จากจะเรียนรู้โลกรอบตัวด้วยคำพูดต่าง ๆ ของแม่แล้ว ยังเรียนรู้ด้วยการสัมผัสกับแม่ ดังที่ ลี⁴ (Lee) กล่าวว่า ด้วยเสียงและสายตาสอดจนการยิ้มของแม่ที่ให้กับลูก เด็กจะได้เรียนรู้โลกรอบ

¹ Peter Herriot, An Introduction to the Psychology Of Language (Great Britain : Butler and Tanner, 1970), pp. 115-119.

² กานดา ณ กลาง, วิธีสอนภาษาอังกฤษกับหลักจิตวิทยา หน้า 43.

³ Elizabeth G. Hainstock, Teaching Montessori in the Home, p. 99.

⁴ Catherine Lee, The Growth and Development of Children, 2d ed. (New York : Longman, 1977), pp. 72-73.

ตัวเด็กด้วยวิธีการสำรวจ (exploration) อันจะทำให้เกิดทักษะต่าง ๆ ขึ้นในตัวเด็ก และทันทีที่เด็กเข้าใจในสิ่งที่ผู้อื่นพูดกับตน เด็กจะเริ่มใช้ภาษาเป็นเครื่องมือขยายประสบการณ์ของตนจากบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กนั่นเอง ซึ่งจะมีพัฒนาการเป็นลำดับขั้นที่พอจะสรุปได้จากข้อเขียนของ ศรียา-ประภัสสร นิยมธรรม¹ ได้ดังต่อไปนี้

1. ขึ้นปฏิกริยาสะท้อน (Reflexive Vocalization) เกิดขึ้นกับทารกในระยะแรก เกิดจนถึงประมาณ 1 เดือนครึ่ง เสียงที่เด็กเปล่งออกมาในระยะนี้ไม่มีความหมายแน่นอน แต่เสียงร้องประกอบกับท่าทางการเคลื่อนไหวจะบ่งบอกถึงสภาวะทางร่างกายที่เด็กกำลังเผชิญอยู่ เช่น ความหิว ความหนาว ความเจ็บปวด ฯลฯ

นอกจากเสียงร้องไห้แล้ว ในระยะต่อมาเด็กจะทำเสียงที่บ่งบอกถึงความพอใจด้วย เช่น เสียงหัวเราะเอื๊อกของเด็ก ทั้งเสียงที่เกิดจากสภาวะความพอใจและไม่พอใจ ล้วนแต่เป็นการเริ่มภาษาพูด เสียงเหล่านี้ไม่ใช่ภาษาเพราะไม่มีระบบหรือสัญลักษณ์ หากเกิดโดยบังเอิญจากการเคลื่อนไหวของอวัยวะที่ทำให้เกิดเสียง ซึ่งพบว่าเป็นเสียงสระมากกว่าพยัญชนะ ระยะนี้เด็กเริ่มหันไปหาเสียงพูดที่เด็กเริ่มได้ยิน

2. เสียงอ้อแอ้ (Babbling Stage) เกิดขึ้นเมื่อเด็กอายุได้ 3-4 เดือน โดยอวัยวะในการฟังเสียงและเปล่งเสียง ได้แก่ หู ปาก ลิ้น เริ่มพัฒนามากขึ้น ระยะนี้เด็กจะได้ยินทั้งเสียงของผู้อื่นและเสียงของตนเอง เด็กจะค้นพบวิธีการเคลื่อนไหวนิ้วมือ นิ้วเท้า พร้อมกับที่พบว่าตัวเองเป็นผู้ทำเสียงที่ตนได้ยิน เด็กจะสนุกกับการเล่นเสียงของตัวเอง ซึ่งสังเกตได้จากการที่เด็กยิ้มหรือหัวเราะขณะเล่นเสียง เด็กจะเลือกออกเสียงที่ตัวเองมีความสุข และจะออกเสียงนั้นซ้ำ ๆ กันเพื่อความพอใจ การเปล่งเสียงในระยะนี้มีความสำคัญต่อพัฒนาการทางการพูด โดยก่อให้เกิด

¹ ศรียา-ประภัสสร นิยมธรรม, พัฒนาการทางภาษา, หน้า 13-30.

ทักษะในการออกเสียงขึ้น เพราะเด็กจะลองทำเสียงต่าง ๆ ที่ได้ยิน

3. ขั้นเลียนเสียง (Lalling Stage) เริ่มเมื่อเด็กอายุได้ 6 เดือน ซึ่งเป็นระยะที่ประสาทรับฟังเสียงและประสาทพัฒนาขึ้นจนสามารถจับเสียงที่ผู้อื่นพูดได้ พร้อม ๆ กันนี้ประสาทตาจะสังเกตเห็นการเคลื่อนไหวของริมฝีปากของผู้ที่พูดด้วย เด็กจึงสามารถจะเลียนเสียงของผู้อื่นและเลียนเสียงของตัวเองได้

4. ขั้นเลียนเสียงผู้อื่น (Echolalia) เริ่มเมื่อเด็กอายุได้ประมาณ 9 เดือน เด็กจะลดการเลียนเสียงตัวเอง แต่จะเลียนเสียงผู้อื่นมากขึ้น และถูกต้องยิ่งขึ้นเพราะระยะนี้เด็กจะเริ่มให้ความสนใจต่อคำที่เด็กคุ้นเคยบางคำ และเริ่มสนใจต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัวที่อยู่ภายในบ้านมากขึ้น

5. ขั้นการพูดเป็นคำ (True Speech) เริ่มเมื่อเด็กอายุได้ประมาณ 1 ขวบ คำแรกของเด็กมักจะเกิดขึ้นโดยบังเอิญ เช่น การเปล่งเสียงคำว่า มามา หรือ ปาปา พ่อแม่และผู้ใกล้ชิดเด็กมักจะเป็นผู้ให้ความหมายแก่เสียงที่เด็กเปล่งออกมา การสนองตอบจากผู้ใหญ่ รวมทั้งการให้รางวัล การทำโทษ ทำให้เกิดการเรียนรู้ในด้านการพูด

เป็นที่สังเกตได้ว่า ถ้าในระยะแรกที่เด็กพูดออกมาจะเป็นคำ 2 พยางค์ที่ซ้ำกัน เช่น บาย-บาย ปา-ปา มา-มา เป็นต้น ในระยะนี้เด็กสามารถฟังคำสั่งง่าย ๆ หรือคำห้ามได้

จะเห็นว่าพัฒนาการทางการพูดของเด็กนั้น จะเกิดขึ้นเป็นลำดับขั้นพร้อม ๆ กับพัฒนาการทางร่างกาย การรับรู้และสังคม การที่เด็กพูดให้คนอื่นเข้าใจได้ เด็กจะต้องเข้าใจในสิ่งที่ผู้อื่นพูดให้ฟังก่อน ซึ่ง แอชเชอร์ (Asher) เชื่อว่า "ความเข้าใจในด้านการฟังของเด็กไม่เพียงแต่คือว่าทักษะในการพูดเท่านั้น แต่ยังเป็นตัวจักรสำคัญในการพัฒนาทักษะทางการพูดอีกด้วย ที่เป็นเช่นนี้เพราะสมองและระบบประสาทสามารถเรียนรู้การฟังก่อนการพูด"¹

¹ อ้อยทิพย์ กรมกูร, "การเรียนรู้โดยการปฏิบัติ," วารสารภาษาปริทัศน์ 2 (มกราคม-พฤษภาคม 2524) : 24.

* การเข้าใจในสิ่งที่ได้ฟังแสดงให้เห็นว่า เด็กเริ่มเข้าใจความหมายของคำและประโยค ซึ่งระยะต่อมาเด็กจะเริ่มสร้างคำศัพท์ของตนเอง และเริ่มพูดจนถึงขั้นสามารถติดต่อกับผู้อื่นได้เป็นลำดับขั้นพัฒนาการ ซึ่งผู้วิจัยได้จัดลำดับขั้นพัฒนาการด้านการพูดของเด็ก โดยค้นคว้าจากข้อเขียนของกิตติชาติ บุญเชื้อ,¹ วัตสัน² (Watson) และฟรานซิส³ (Francis) ได้ดังนี้

1. ระยะตาม เป็นระยะระหว่าง 1-2 ขวบ เป็นการพูดเลียนแบบโดยไม่เข้าใจความหมาย และจะค่อย ๆ พัฒนาคำศัพท์ที่เป็นประโยคต่อตนเอง คำแรกของเขาจะเป็นคำนามที่ใช้ในความหมายทั่ว ๆ ไป เช่น ผู้ชายทุกคนคือ "พ่อ" และผู้หญิงทุกคนคือ "แม่" หรือบางครั้งเด็กจะใช้สัญลักษณ์แทนโดยใช้ท่าทางประกอบ เช่นแทนที่จะเรียก "ต่าง" (ชื่อสุนัข) ให้มาหา เด็กก็อาจจะออกเสียงว่า "บ๊อบบ๊อบ" พร้อมกับกวักมือ เด็กสามารถชี้ หู ตา จมูก ปาก ผม ตามคำสั่งได้ นักจิตวิทยาได้ให้ชื่อขั้นนี้ว่า เป็นขั้น One-word sentence หรือ Single sentence stage หรือ Holophrase

2. ระยะติด หรือ Early sentence stage เป็นระยะประมาณ 2-3 ขวบ เด็กเริ่มเข้าใจความหมายมากขึ้น และสามารถพูดโดยใช้คำคำเดียวหรือ 2 คำในความหมายแทนประโยคทั้งประโยคได้ แม้จะยังไม่มรูปร่างประโยคแต่อย่างใด ประโยคเดียวกันนี้จะมีความหมายต่าง ๆ กันในแต่ละโอกาส เช่น เมื่อเด็กพูดว่า "ไป" อาจมีความหมายว่าให้วิ่งออกไปห่าง ๆ หรืออาจหมายความว่า เด็กอยากจะออกไปเที่ยว ซึ่งสังเกตได้จากกริยาท่าทางของเด็กที่ใช้ประกอบการพูด ในขณะนั้น ชนิดของคำที่เด็กใช้พูดในระยะแรกนี้ประกอบด้วย คำนาม สรรพนาม กริยา แต่อยู่ในขอบเขตจำกัด

¹ กิตติชาติ บุญเชื้อ, "กลุ่มทักษะภาษาไทย," หน้า 86-87.

² Robert I. Watson, Psychology of the Child, 2d ed. (Tokyo : Toppan Company, 1965), p.329.

³ Hazel Francis, Language in Teaching and Learning (Great Britain : George Allen & Unwin publishers, 1977), pp. 23-28.

3. ระยะคิด หรือ Short sentence stage เป็นระยะระหว่างอายุ 3-5 ขวบ เด็กเริ่มคิดที่จะสองพูดคำที่รู้จัก วงศัพท์ของเด็กขยายมากขึ้น ซึ่งมีผลให้เด็กสามารถพูดโต้ตอบให้เข้าใจได้ ขั้นนี้เด็กสามารถใช้คำคุณศัพท์ที่บอกลักษณะได้ เช่น คุณศัพท์บอกสี ขนาด จำนวน ความรู้สึก ดี เลว ชน สวย และคำกริยาวิเศษณ์ เช่น เคี้ยวนี้ ฟรุ้งนี้ เมื่อนานนี้ ที่นั่น ที่นี้ เร็ว ช้า รวมทั้งคำกริยา บิด เบิด ขึ้น ลง ฟรานซิส¹ (Francis) ได้อาณาการศึกษายอง คลาร์ก (Clark) ที่ชี้ให้เห็นเด็กวัยนี้แสดงกริยาอาการที่มีความหมายว่า ก่อน หรือหลัง พบว่า เด็กวัยนี้จะแสดงกริยาของคำว่า ก่อน ไดถูกต้อง และแสดงกริยาของคำว่า ที่หลัง ไม่ถูก ประโยคในระยะนี้จะประกอบด้วย คำ 3-4 คำ

4. ระยะค้น หรือ Complete sentence stage เป็นระยะระหว่างอายุ 5-8 ขวบ เด็กในวัยนี้สามารถนึกคิดคำที่ตนรู้จักมาผูกเป็นประโยคยาว ๆ ได้ โดยที่เด็กเองก็เข้าใจในสิ่งที่ตนพูด ประโยคจะประกอบด้วยคำประมาณ 6-8 คำ ลักษณะประโยคถูกต้องตามรูปไวยากรณ์ที่ใช้อยู่ในชุมชนที่เด็กอาศัยอยู่ คำที่ใช้ในประโยคจะพบคำสรรพนาม บุรพบท สันธาน และคำนำหน้านาม

5. ระยะปน เป็นระยะระหว่าง 6-8 ขวบ ความคิดของเด็กจะขยายออกไป ซึ่งทำให้การพูดของเด็กสับสนบ้างในบางครั้ง

6. ระยะโปร่ง เป็นระยะตั้งแต่ 9 ขวบขึ้นไป ความรู้เกี่ยวกับศัพท์ของเด็กขยายกว้างออกไป ทำให้สามารถคิดและเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้มากขึ้น เด็กเริ่มใช้ภาษาพูดได้อย่างคล่องแคล่ว ประโยคเพิ่มความซับซ้อนและมีความหมายมากขึ้นและกว้างขึ้น

* สรุปได้ว่า พัฒนาการทางด้านกริยาพูดของเด็กนั้นจะเริ่มจากการฟังผู้อื่นพูด แล้วจึงเลียนเสียงที่ได้ยินจนกระทั่งสามารถพูดได้เป็นพยางค์ หรือคำโดด ๆ พร้อม ๆ กับที่ความเข้าใจของเด็กในด้านคำศัพท์ต่าง ๆ และประโยคพัฒนาขึ้น เด็กจะนำคำเหล่านั้นมาเรียงกันเป็นวลี และประโยค โดยในระยะแรกเด็กจะสร้างประโยคง่าย ๆ ขึ้นก่อนแล้วจึงเพิ่มความซับซ้อนขึ้น โดยมีคำขยายเข้ามาใช้ในประโยคมากขึ้น ประโยคถูกต้องตามรูปไวยากรณ์และเด็กสามารถสนทนาโต้ตอบกับผู้อื่นได้อย่างเข้าใจ

¹ Ibid, p.26.

อย่างไรก็ตามพัฒนาการพูดนี้ย่อมขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะของเด็กด้วย โดยทั่วไปสมองส่วนที่ควบคุมการพูดของคนปกติ จะมีพัฒนาการเมื่อเด็กอายุได้ 17 เดือน มิลเลอร์¹ (Miller) ได้อ้างถึงการทดลองของสเตรเยอร์ (Strayer) ซึ่งศึกษาเด็กฝาแฝด เมื่ออายุได้ 84 สัปดาห์ โดยให้การฝึกหัดทางด้านภาษาพูดแก่เด็กแฝดคนที่ 1 ด้วยวิธีการหลายอย่าง เช่น เรียกชื่อสิ่งของให้เด็กฟังและให้เด็กพูดตาม เมื่อถึงสัปดาห์ที่ 5 ศัพท์ของเด็กแฝดคนที่ 1 นี้จะเพิ่มขึ้น 1-35 คำ ในขณะที่เด็กแฝดคนที่ 2 ได้รับการฝึกพูดอยู่นั้น เด็กแฝดคนที่ 2 จะถูกกักตัวโดยไม่ให้ได้ยินเสียงใด ๆ ทั้งสิ้นตลอดระยะเวลา 5 สัปดาห์ หลังจากนั้นจึงนำเด็กแฝดคนที่ 2 นี้มาฝึกหัดทางด้านภาษาพูดบ้างด้วยวิธีการเช่นเดียวกัน ปรากฏว่าเด็กแฝดคนที่ 2 สามารถเรียนรู้คำต่าง ๆ ได้เร็วกว่า การทดลองนี้แสดงให้เห็นว่า เด็กที่มีวุฒิภาวะพร้อมจะได้อะไรในเรื่องการฝึกหัดมากกว่า เมื่อเด็กอยู่ในสภาพที่พร้อมจะพูด เขาจะเริ่มพูด หากถึงเวลาอันเหมาะสมแล้ว

การพัฒนาการพูดจะพัฒนาการไปตามลำดับขั้นดังกล่าวในเด็กปกติทุกคน หว่าอัตราในการพัฒนาของแต่ละคน แต่ละขั้นอาจไม่เท่ากัน เด็กจะไม่สามารถพูดเป็นประโยคใดก่อนที่จะพูดเป็นคำ อย่างไรก็ตามอายุที่อ้างถึงในแต่ละขั้นนั้นเป็นเพียงอายุเฉลี่ยโดยประมาณของเด็กปกติทั่ว ๆ ไป ที่ไม่มีอาการของการพิการทางจิต สมอง หรือ ร่างกาย เช่น พูหนวก ตาบอด ฯลฯ เด็กบางคนอาจมีพัฒนาการช้า หรือเร็วกว่านี้ ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ซึ่งจะกล่าวโดยละเอียดต่อไป

ลักษณะที่สำคัญของการพูดของเด็กวัย 5-6 ปี

เด็กในวัยนี้ยังมีประสบการณ์ไม่กว้างขวางนัก ดังนั้น สิ่งที่เด็กพูดจึงเป็นเรื่องใกล้ตัว สเตรง² (Strang) ให้ความเห็นว่า การพูดของเด็กในระยะแรกจะเกี่ยวกับเรื่องที่เกิดขึ้นทันที

¹ George A. Miller, Language and Communication (U.S.A. : p. 140-141.

² Ruth Strang, An Introduction to Child Study, p.163.

ทันใด เมื่ออายุประมาณ 4 ปี เด็กเริ่มพูดเกี่ยวกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และพูดเกี่ยวกับอดีตบ้างเล็กน้อย ซึ่งจะสะท้อนถึงทัศนคติในชีวิตของเด็ก

การพูดที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric speech) และการพูดเชิงสังคม (Socialized speech)

ยามาโมโต¹ (Yamamoto) เขียนไว้ว่า ตามความคิดเห็นของเปียเจต์ (Piaget) เด็กในช่วงอายุ 4-7 ปี มีพัฒนาการทางด้านความคิดอยู่ในขั้น Intuitive thought ซึ่งมีลักษณะการพูดเป็น 2 ลักษณะคือ การพูดที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric speech หรือ Private speech) และการพูดเชิงสังคม (Socialized speech)

การพูดที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เป็นการพูดเพื่อความเพลิดเพลินของตัวเอง เด็กจะไม่คำนึงว่าตนกำลังพูดกับใครหรือมีใครฟังตนอยู่บ้าง ไม่สนใจฟังความคิดเห็นของผู้ฟังซึ่งมีลักษณะย่อย ๆ ดังนี้

Repetition: คือ การออกเสียงหรือพูดคนเดียวซ้ำแล้วซ้ำอีกเพื่อความสนุกสนาน

Monologue คือ การพูดถึงตัวเองหรือสิ่งที่กำลังกระทำอยู่ในขณะที่อยู่คนเดียว

Collective monologue คือ การพูดถึงตัวเองหรือสิ่งที่กำลังกระทำอยู่ในขณะที่มีผู้อื่นอยู่ด้วยโดยไม่ฟังความคิดเห็นของผู้ฟัง เป็นการพูดกับตัวเองต่อหน้าคนอื่น

การพูดเชิงสังคม เป็นการพูดที่ใช้ติดต่อกับคนอื่น มีลักษณะดังนี้

Adaptive information เป็นการพูดเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

Criticism เป็นการพูดถึงพฤติกรรมของผู้พูดหรือผู้ฟัง

Commands, Requests and Threats เป็นการออกคำสั่ง การขอร้องหรือบังคับ
เกิดขึ้นเมื่อเด็กมีการปะทะสัมพันธ์กับผู้อื่น

¹ Kaoru Yamamoto, The Child and His Image (Boston : Houghton Mifflin Co., 1972), pp.37-38.

Questions เป็นการถามโดยคาดหวังคำตอบจากผู้อื่น

Answers เป็นการตอบคำถามหรือคำสั่ง

การพูดของเด็กก่อนวัยเรียนส่วนมากจะมีลักษณะเป็นการพูดที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง โดยเด็กมักใช้สรรพนามแทนตัวเองบ่อย ๆ เบียเจต์¹ พบว่า การพูดของเด็กวัย 6 ขวบ กว่าร้อยละ 44-47 มีลักษณะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง และเมื่ออายุ 7-8 ขวบ การพูดในลักษณะนี้จะลดลงเหลือเพียงร้อยละ 25 ซึ่งเบียเจต์² ได้ข้อสังเกตว่า การพูดลักษณะดังกล่าวจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในแต่ละสถานการณ์การพูด

เบอร์นส์ และโลว์² (Burns and Lowe) ได้อ้างถึงการศึกษานของเมไบ (Mebie) เกี่ยวกับลักษณะการพูดของเด็กเกรด 1 ในระหว่างการเล่นอิสระ (Free play) เพื่อศึกษากิจกรรมที่เด็กให้ความสนใจจะมีอิทธิพลโดยตรงต่อลักษณะการพูดของเด็กหรือไม่ ซึ่งผลปรากฏว่าประมาณร้อยละ 25 ของการพูดของเด็กมีลักษณะการพูดที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง นอกจากนี้ เบอร์นส์ และโลว์³ ยังได้อ้างถึงการศึกษานของ อาลสไตน์ (Alstyne) ในเรื่องประเภทของของเล่นที่มีอิทธิพลต่อการพูดของเด็ก ซึ่งพบว่า มุมตุ๊กตาพร้อมเครื่องครัว เหม่งไม้ และดินสอสี ทำให้เด็กพูดคุยกันมาก แต่การระบายสี การตัดกระดาษ และการอ่านหนังสือ ทำให้เด็กพูดคุยกันน้อย

ในเรื่องลักษณะการพูดของเด็กนี้ แมค คาร์ธี ได้ทดลองเพื่อทดสอบสมมติฐานของ เบียเจต์ และสรุปว่า เด็กมีการใช้ภาษาทั้ง 2 ลักษณะ ในทุกระดับอายุ ไม่ใช่ระยะแรกเป็นการพูดที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง และระยะหลังเป็นการพูดเชิงสังคม ดังที่เบียเจต์กล่าว เพียงแต่ว่าการใช้ภาษาของเด็กโต มีลักษณะเป็นเชิงสังคมมากกว่า⁴

¹ Ibid.

² Paul C. Burns and Albert L. Lowe, The Language Arts in Childhood Education (Chicago : Rand Mc. Nally and Co., 1966), pp. 37-38.

³ Ibid.

⁴ พรรณี ฐัญญ์, จิตวิทยาการเรียนการสอน, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : วารุณีการพิมพ์, 2522), หน้า 52.



วิลเลียมส์ และแมทสัน¹ (Williams and Mattson) ได้ศึกษาสภาพของกลุ่มที่จะมีผลต่อการพูดของเด็กก่อนวัยเรียน พบว่า สถานการณ์ที่มีผู้ใหญ่ 1 คน และเด็ก 2 คน ก่อให้เกิดการพูดมากขึ้น ประโยคที่พูดยาวขึ้นและมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นมากกว่าสถานการณ์ที่มีจำนวนคนมากหรือน้อยกว่านี้

สำหรับไวโกตสกี² (Vygotsky) นั้นมีความเห็นว่า เด็กในวัย 4-7 ขวบนี้ พัฒนาการทางภาษาจะอยู่ในขั้น Third stage จากลำดับขั้นทั้งหมด 4 ลำดับขั้นคือ Primitive stage, Stage of Naive psychology, Third stage และ Ingrowth stage ลักษณะที่สำคัญในขั้น Third stage นี้คือ เด็กจะเริ่มแก้ปัญหาทางด้านความคิด โดยใช้ขบวนการภายนอก เช่น นั้นนี้ การพูดยังคงมีลักษณะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ซึ่งมีส่วนช่วยนำพฤติกรรมเด็ก และเมื่อเด็กมีการปะทะสัมพันธ์กับผู้อื่นมากขึ้น ลักษณะการพูดเช่นนี้จะกลายเป็นการคิดหรือการพูดในใจที่เรียกว่า Inner speech หรือ Verbal thought เช่นเดียวกับที่ผู้ใหญ่คิดก่อนที่จะทำสิ่งต่าง ๆ

ไวโกตสกี³ (Vygotsky) และคณะ ได้ทดลองเกี่ยวกับการพูดของเด็กเพื่อชี้ให้เห็นว่าการพูดที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กมีประโยชน์ในการพัฒนาสติปัญญา และเป็นคำพูดที่เด็กพยายามใช้ติดต่อกับผู้อื่น ผลจากการทดลองสรุปได้ว่า การพูดในขณะที่เล่นเป็นการนำการเล่นของเด็ก เด็กจะพูดมากขึ้นเมื่อพบกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหา ซึ่งไวโกตสกี (Vygotsky) ให้ความสำคัญว่าการพูดในสถานการณ์ดังกล่าวช่วยให้เด็กเข้าใจปัญหา และช่วยในการวางแผนในชีวิตของเด็กด้วย

¹ Ruth M. Williams and Marion L. Mattson, "Social Influences on the Language Usage of Preschool Children," Behavior in Infancy and early Childhood, p.368-369.

² Kaoru Yamamoto, The Child and His Image, pp.39-41.

³ Dan Isaac Slobin, Psycholinguistic, 2d ed. (U.S.A. : Scott, Foresman and Company, 1979), pp.163-164.

ข้อคิดเห็นของ ไวโกตสกี (Vygotsky) นี้ได้รับการสนับสนุนจากการทดลองของ โคลเบิร์ก แยเกอร์ และแยทโฮล์ม¹ (Kohlberg, Yaeger and Hjertholm) คอยซ์และสไตน์² (Deutsch and Stein) กูดแมน³ (Goodman) และบุคคลอื่น ๆ อีกเป็นอันมาก บริตตัน⁴ (Britton) ให้ความเห็นว่า ในขณะที่เด็กเล่นคนเดียว เด็กมักจะใช้การพูดรวมควย โดยไม่หวังจะได้รับการตอบสนองจากผู้ฟัง แต่เด็กจะใช้การพูดช่วยให้การเล่นในขณะนั้น

การเปลี่ยนการพูดที่ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางไปสู่การพูดเชิงสังคมนั้น เซอร์ลอค⁵ (Hurlock) ให้ความเห็นว่าขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ มากกว่าขึ้นอยู่กับอายุของเด็ก เด็กที่มีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง (Self-concept) จะพูดถึงตนเองนานกว่าเด็กที่สามารถจะปรับตัวให้เข้ากับสภาพความเป็นจริง ประสบการณ์ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นจะช่วยให้เด็กมีวุฒิภาวะทาง

¹ Lawrence Kohlberg, Judy Yaeger and Else Hjertholm, "Private speech : Four studies and a review of theories," Child Development 39(September 1968) : 732-733.

² Francine Deutsch and Aletha H. Stein, "The Effects of Personal Responsibility and Task Interruption on the Private Speech of Preschools," Human Development 15(1972), pp.321-322.

³ Sherryl Hope Goodman, "The Integration of Verbal and Motor Behavior in Preschool Children," Child Development 52(February), 1981, pp.287-288.

⁴ James Britton, Language and Learning, p.57.

⁵ Elizabeth B. Hurlock, Child Development, 5th ed. (New York: McGraw-Hill Book Co., 1972), p. 249.

สังคมควมการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดเด็กสามารถช่วยได้ด้วยการชวนเด็กสนทนาซักถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งแผนการในอนาคตของเด็กเอง

การพูดที่แสดงอารมณ์ของเด็ก

โดยทั่วไปเรามักจะสังเกตได้ว่า เด็กมักจะแสดงอารมณ์ความรู้สึกออกมาให้เห็นด้วยกริยาท่าทางและคำพูด เช่น ความกระวนกระวายใจ ความรู้สึกขัดแย้ง ฯลฯ เพื่อตอบสนองความต้องการของเด็ก สำหรับเด็กเล็ก การพูดที่แสดงอารมณ์เป็นสิ่งแสดงให้เห็นถึงการเรียนรู้ที่จะพูดของเด็ก เพราะเด็กสามารถรับฟังเสียงที่แสดงอารมณ์ได้ดี

ในสภาพการต่าง ๆ เช่นในขณะเล่น เด็กมักจะพูดในสิ่งที่ตนคิดเห็นเต็มที่โดยไม่ปิดบังทัศนคติหรือความตั้งใจของตน เมื่อโตขึ้นเด็กจะค่อย ๆ เรียนรู้เองว่าสิ่งใดควรพูดหรือไม่ควรพูด

เชอร์เลย์¹ (Shirley) ได้บันทึกเสียงพูดของเด็กก่อนวัยเรียนอายุระหว่าง 2-5 ปี จำนวน 336 คน ในขณะเล่นอิสระเป็นเวลา 30-45 นาที พบว่า คำที่เด็กใช้บ่อยที่สุดได้แก่คำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับแม่ การปฏิเสธ ฟันธง การสมมติ คำวิสามานยนาม การเรียกร้องความสนใจ บ้าน คำถาม (อะไร) ขนาด (ใหญ่) พ่อ การร้องไห้ ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ว่า คำที่เด็กใช้ในความหมายเกี่ยวกับ แม่ พ่อ ฟันธงและบ้านนั้น แสดงถึงสภาพแวดล้อมทางบ้านเป็นความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย การปฏิเสธและการร้องไห้ แสดงถึงความรู้สึกขัดแย้ง การสมมติและการเรียกร้องความสนใจ เป็นความรู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัยและเกิดความคับข้องใจ เด็กจะพูดคำต่าง ๆ เหล่านี้ด้วยระดับเสียงที่แสดงอารมณ์ต่าง ๆ กัน

การใช้คำถามของเด็ก

เป็นที่สังเกตได้ว่า เด็กในระยะ 10 ปีแรกของชีวิตมักช่างซักถามสิ่งต่าง ๆ อยู่เสมอซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความอยากรู้อยากเห็นของเด็ก อย่างไรก็ตามจำนวนคำถามมักจะขึ้นกับจำนวน

¹ George G. Thompson, Child Psychology, 2d ed. (Boston : Houghton Mifflin Co., 1962), pp.376-377.

คำตอบที่เด็กได้รับด้วย ดังนั้นสภาพครอบครัวและสติปัญญาจึงมีอิทธิพลต่อการตั้งคำถามของเด็ก
 เปียเจต์¹ (Piaget) ได้จำแนกคำถามของเด็กไว้เป็น 2 ประเภทคือ คำถามที่ไม่ต้องการคำ
 ตอบ เพราะมีคำตอบอยู่แล้ว และคำถามที่ต้องใช้เหตุผลประกอบการถามโดยเด็กมีความรู้ในเรื่อง
 ที่จะถามอยู่บ้างแล้วจึงเป็นคำถามในระดับสูง การถามคำถามนี้กล่าวได้ว่าเด็กเริ่มมีการติดต่อกับผู้อื่น

ลินด์ฟอร์ส² (Lindfors) อ้างว่า ได้มีการวิเคราะห์คำถามจำนวน 159 ข้อของเด็ก
 ในระดับอนุบาล พบว่าร้อยละ 45 เป็นคำถามที่เกี่ยวกับสังคมโดยทั่วไป เช่น "เธอชอบน้ำหวานไหม"
 ร้อยละ 33 เป็นคำถามที่แสดงความอยากรู้อยากเห็น เช่น "น้องมาจากไหน" ร้อยละ 22 เป็นคำ
 ถามเกี่ยวกับขบวนการต่าง ๆ เช่น "หนูเขียนชื่อไว้ตรงนี้ใช่ไหม"

ศรียา-ประภัสสร นิยมธรรม³ เขียนไว้ว่า "เด็ก ๆ มักชอบถามว่า "ทำไม...?" อยู่
 เสมอ นับตั้งแต่อายุประมาณ 3-7 ปี แต่การถามว่า "ทำไม?" ในระยะแรกเป็นเรื่องเกี่ยวกับสถานที่
 และชื่อต่าง ๆ เป็นส่วนมาก ระยะเวลาหลังมักเกี่ยวกับเหตุผลและเวลา

สรุปได้ว่า เด็กในวัย 5-6 ปีนี้ การถามคำถามมากมายไปเรื่อย ๆ นั้นน้อยลง แต่คำถาม
 มีความหมายขึ้น และอาจจริงอาจจังขึ้น บ่งชี้ว่าเขาต้องการรู้เรื่องราวและความเป็นไป จึงมักจะ
 มีรูปคำถามในทำนองว่า เป็นอย่างไร หมายความว่าอย่างไร นี่สำหรับทำอะไร ใครทำ ฯลฯ

โดยทั่วไปลักษณะการพูดของเด็กวัย 5-6 ขวบนี้ยังยึดความคิดความสนใจของตนเป็นหลัก
 แต่สามารถสนทนาโต้ตอบกับคนอื่น ๆ ได้ ลักษณะการพูดที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและการพูดเชิง
 สังคม ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เด็กกำลังเผชิญอยู่ รวมทั้งบุคคลที่อยู่ด้วยในขณะนั้น ตลอดจนบุคลิกภาวะ

¹ ศรียา-ประภัสสร นิยมธรรม, พัฒนาการทางภาษา, หน้า 46-47.

² Judith Wells Lindfors, Children's Language and Learning
 (U.S.A. : Prentice-Hall, 1980), p. 250.

³ ศรียา-ประภัสสร นิยมธรรม, พัฒนาการทางภาษา, หน้า 47.

ทางด้านสังคมของแต่ละบุคคล คำพูดของเด็กวัยนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความรู้สึกและความต้องการของเด็กอย่างเปิดเผย เด็กมักจะแสดงความสงสัย กระหายใคร่รู้ จึงมักจะตั้งคำถามถามพ่อแม่และผู้ใกล้ชิดอยู่เสมอ ซึ่งรวมทั้งครูและเพื่อน ๆ ของเด็กเอง ระยะเวลาต่อมาเด็กสามารถหาคำตอบได้จากการอ่าน อันเป็นทักษะที่จะเกิดขึ้นกับเด็กในระยะต่อมา

ความสามารถในการพูดของเด็กวัย 5-6 ปี

ประสบการณ์ของเด็กในระยะนี้ขยายกว้างขึ้นจากการที่เด็กได้เข้าโรงเรียน และมีการปะทะสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เพิ่มขึ้น โลกของเด็กกว้างขึ้น การพูดของเด็กจะเพิ่มขึ้นทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ ความสามารถทางด้านการพูด (speaking ability) ตามความเห็นของลาโด¹ (Lado) นั้น คือความสามารถที่จะแสดงตนในสถานการณ์ที่เป็นจริง ความสามารถที่จะรายงานการกระทำหรือสถานการณ์ออกมาเป็นคำพูด รวมทั้งความสามารถที่จะสนทนาโต้ตอบหรือแสดงความคิดเห็นเป็นลำดับชั้นอย่างว่องไว

ทว่าความสามารถในการพูดของเด็กนี้พอจะสรุปได้จากความคิดเห็นของวัตสัน²

(Watson) วิลคินสัน³ (Wilkinson) ศรียา-ประกัสสร นิยมธรรม⁴, ประมวลู ดิคคินสัน⁵ รวมทั้งนักจิตวิทยาและนักการศึกษาอื่น ๆ ว่าควรประกอบด้วย ปริมาณคำศัพท์ ความชัดเจนในการออกเสียง การสร้างประโยค การใช้ไวยากรณ์อย่างถูกต้อง ความสมเหตุสมผลซึ่งผู้วิจัยจะรวมเข้าเป็น 3 ประเด็นใหญ่ ๆ คือ คำศัพท์ ความชัดเจนในการออกเสียงและการสร้างประโยค

¹ Robert Lado, Language Testing, p.240.

² Robert I. Watson, Psychology of the Child, p.331.

³ Andrew Wilkinson, The Foundations of Language, pp.67-77.

⁴ ศรียา-ประกัสสร นิยมธรรม, พัฒนาการทางภาษา, หน้า 60-61.

⁵ ประมวลู ดิคคินสัน, วัยแรก วัยหลัก (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แพรวศึกษา, 2520)

คำศัพท์

คำศัพท์เป็นพื้นฐานของภาษาพูด การรู้จักและเข้าใจคำศัพท์ต่าง ๆ เป็นสิ่งเราให้เด็กพูดมากขึ้น คำศัพท์ที่ค่อย ๆ เพิ่มขึ้นทีละน้อยในตอนแรกนั้น เมื่อมาถึงระยะก่อนวัยเรียน จะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม จำนวนคำศัพท์จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากเราต้องเรียนรู้คำใหม่ ๆ รู้ความหมาย และรู้วิธีใช้คำเหล่านั้นต่อเนื่องกันตลอดชีวิต การเรียนรู้เกี่ยวกับคำและความหมายของเด็กในวัยนี้ส่วนใหญ่จะได้จากประสบการณ์ตรง

แมคคาร์ธี¹ (Mc Carthy) ได้อ้างถึงการศึกษาของสมิท (M.E Smith) ในเรื่องการเพิ่มจำนวนคำศัพท์ของเด็กจากระยะ 8 เดือนถึง 6 ปี พบว่า เด็กอายุ 5 ปี รู้จักคำศัพท์ประมาณ 2,072 คำ 5 ปี 6 เดือน 2,289 คำ และ 6 ปี 2,562 คำ และไนซ์ (Nice) พบว่าใน 1 วัน เด็กอายุ 5 ปี 3 เดือน จะพูดคำต่าง ๆ เป็นจำนวนถึง 10,500 คำ

โอลสัน และ เคทเชิล² (Olson and Koetzle) ได้จับเวลาการพูดของเด็กอนุบาล 2 กลุ่มเพื่อหาอัตราและจำนวนคำในการพูดพบว่า เด็กในวัยนี้จะพูดประมาณ 16 คำต่อนาที และ 180 คำต่อนาทีในขณะสนทนากันเอง ส่วนเจอร์ซิลด์ และริทซ์แมน (Jersild and Ritzman) ได้รวบรวมอัตราการพูดของเด็กอายุ 2-5 ขวบ จำนวน 88 คน พบว่า หึ่งอัตราการพูดและจำนวนคำศัพท์ที่เด็กใช้เพิ่มตามอายุปฏิทินและอายุสมอง โดยเฉพาะอัตราการพูดจะเพิ่มตามอายุมากกว่าคำศัพท์

จันทิกา ลิมปิเจริญ³ ได้ศึกษาความสามารถในการรู้จักและเข้าใจคำของนักเรียนอนุบาลในจังหวัดภูเก็ต ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 และ 2 จำนวน 100 คน เครื่องมือ

¹ Dorothea Mc Carthy, "Language Development in Children", p.517.

² George G. Thompson, Child Psychology, pp. 371-372.

³ จันทิกา ลิมปิเจริญ, "ความสามารถในการรู้จักคำและเข้าใจคำของนักเรียนอนุบาลในจังหวัดภูเก็ต" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524), หน้า 74.

เป็นภาพ 50 คำ ซึ่งผลปรากฏว่าคำที่เด็กรู้จักมากที่สุดได้แก่ บ้าน หมา ปู รถ นก ไก่ห่าน ส่วนคำที่เด็กรู้จักน้อยที่สุดคือ ปืนโต

ความชัดเจนในการออกเสียง

เป็นที่สังเกตได้ว่า การพูดของเด็กในวัยนี้ส่วนใหญ่ชัดเจนและสื่อความหมายได้ดี จากการศึกษาของ เทมพลิน¹ (Templin) เกี่ยวกับความสามารถในการออกเสียงพยัญชนะเดี่ยว พยัญชนะควบ 2 ตัว พยัญชนะควบ 3 ตัว สระเดี่ยว และสระประสม ของเด็กอายุระหว่าง 3-8 ปี จำนวน 480 คน พบความสัมพันธ์ในทางบวกระหว่างอายุของเด็กกับความถูกต้องชัดเจนในการออกเสียงซึ่งคิดเป็นค่าร้อยละ ดังตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 1 ค่าร้อยละของความสามารถในการออกเสียงพยัญชนะต่าง ๆ

การออกเสียง อายุ (ปี)	ค่าร้อยละของความสามารถในการออกเสียงพยัญชนะต่าง ๆ				
	พยัญชนะเดี่ยว	พยัญชนะควบ 2 ตัว	พยัญชนะควบ 3 ตัว	สระเดี่ยว	สระประสม
5	84.7	76.5	69.1	96.7	100.0
6	93.1	87.0	82.9	99.2	100.0

ความสัมพันธ์ระหว่างอายุและการออกเสียงนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของเวลล์แมน (Wellman) เคส (Case) เมนเกอร์ท (Mengert) และ แบริคเบอร์รี่ (Bradbury) ที่พบความสัมพันธ์ระหว่างอายุและความชัดเจนในการออกเสียงเป็น 0.80 โดยบุคคลดังกล่าวรายงานว่า เด็กอายุ 5 ปี จะออกเสียงถูกต้องร้อยละ 88 และเด็ก 6 ปี ร้อยละ 89 ออกเสียงได้ถูกต้องชัดเจน² ผลการศึกษานี้ได้รับการยืนยันจากผลการศึกษาของ เดวิส³ (Davis) ว่า ร้อยละ 91 ของเด็กอายุ 6 ปี 6 เดือน จะออกเสียงถูกต้องสมบูรณ์

¹ Mildred C. Templin, Certain Language Skills in Children

(St. Paul : The North Central Publishing Company, 1957), p.30.

² Dorothea McCarthy, "Language Development in Children", p.514.

³ Robert I. Watson, Psychology of the Child, p. 344.

นอกจากนี้ เทมพลิน¹ (Templin) ยังพบความสัมพันธ์ระหว่างการออกเสียงพยัญชนะต้น พยัญชนะกลาง และตัวสะกด กับอายุของเด็กอีกด้วย ดังตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 2 ค่าร้อยละของการออกเสียงพยัญชนะต้น พยัญชนะกลาง และตัวสะกด

การออกเสียง อายุ (ปี)	ค่าร้อยละของการออกเสียง		
	พยัญชนะต้น	พยัญชนะกลาง	ตัวสะกด
5	90	85	70
6	95	90	90

สำหรับเด็กไทยในวัยนี้ ผู้วิจัยคิดว่าความสามารถในการออกเสียงสระและพยัญชนะเมื่อเปรียบเทียบกับผลที่ได้ข้างต้น น่าจะมีค่าร้อยละสูงกว่า ทั้งนี้เพราะการออกเสียงทั้งสระและพยัญชนะในภาษาไทย ดูเหมือนจะมีปัญหาบ่อยกว่า จากการสังเกตการออกเสียงพยัญชนะต่าง ๆ พบว่าเด็กในวัยนี้ออกเสียงคำต่าง ๆ ได้ถูกต้องชัดเจนดี ปัญหาที่พบคือการออกเสียงตัว ร และ ล ก่อนข้าง สับสน ซึ่งรวมไปถึงการออกเสียงอักษรควม ร ล ว ซึ่งเด็กมักจะไม้ออกเสียงตัวอักษรที่มาควม ส่วนปัญหาที่พบในการออกเสียงตัวสะกด คือ ตัวสะกดในมาตราแม่ กค และแม่ กน โดยเด็กจะออกเสียงตัวสะกดของมาตราแม่ กค และ แม่ กง แทน เช่น คำว่า บาค-มาก เป็น-เป็ง เป็นต้น สำหรับเสียงสระนั้น เด็กในวัยนี้สามารถออกเสียงได้ชัดเจน แต่จะมีบางรายที่ออกเสียงสระเสียงยาวเป็นเสียงสั้น เช่น ราช-ไร อย่างไรก็ตามการออกเสียงของเด็กขึ้นอยู่กับสภาพชุมชนที่เด็กอาศัยอยู่ด้วย เพราะเด็กจะเลียนเสียงตามที่ตนได้ยิน ดังได้กล่าวมาแล้ว ดังนั้นการออกเสียงวรรณยุกต์และเสียงสระของเด็กในบางจังหวัด อาจผิดเพี้ยนไปบ้าง

¹ Mildred C. Templin, Certain Language Skills in Children,

* การสร้างประโยค

โดยทั่วไป เมื่อกล่าวถึงความสามารถทางการพูดของเด็ก เรามักจะพิจารณาจำนวนคำในแต่ละประโยคและความซับซ้อนของประโยคที่เด็กพูด ในเรื่องนี้ มิลเลอร์¹ (Miller) ให้ความคิดเห็นว่า ปริมาณคำพูดของเด็กไม่ใช่เครื่องชี้ความสามารถของเด็กที่เชื่อถือได้แน่นอนเสมอไป เพราะเด็กที่ช่างพูดย่อมมีปริมาณคำพูดมากกว่าเด็กที่เงิบขริม สิ่งที่เป็นเครื่องชี้ความสามารถทางการพูดของเด็กที่เชื่อถือได้คือ ความยาวของประโยคที่เด็กตอบคำถาม รวมทั้งความซับซ้อนของรูปประโยค

เด็กในวัยนี้บางคนยังใช้คำและประโยคง่าย ๆ แต่บางคนสามารถพูดได้คล่องแคล่วด้วยคำศัพท์และสำนวนแบบคำพูดของผู้ใหญ่ อย่างไรก็ตามจำนวนคำที่เด็กใช้ในแต่ละประโยคขึ้นอยู่กับสภาพอารมณ์และลักษณะของผู้ฟังในขณะนั้นด้วย สมิธ (M.E. Smith) พบว่า ประโยคที่เด็กใช้พูดโต้ตอบกับผู้ใหญ่มีจำนวนคำมากกว่าประโยคที่เด็กใช้พูดกับเพื่อนในวัยเดียวกัน เทมพลิน (Templin) แมค คาร์ธี (McCarthy) และ เดวิส (Davis) พบจำนวนคำในประโยคที่เด็กพูดดังตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 3 จำนวนคำในประโยคที่เด็กพูด

อายุ (ปี)	จำนวนคำในประโยคที่เด็กพูด			
	4/6	5	5/6	6
ผู้ศึกษา				
เทมพลิน	5.5	5.8	6.1	6.5
แมคคาร์ธี	4.6	-	-	-
เดวิส	-	-	4.5	5

ค่าที่ได้นี้เป็นค่าที่ประมาณจากแผนภาพ²

¹ George A. Miller, Language and Communication, pp.150-151.

² Mildred C. Templin, Certain Language Skills in Children,

ในด้านรูปประโยค โครว์ และ โครว์¹ (Crow and Crow) ให้ความเห็นว่า เมื่อเด็กอายุประมาณ 4-5 ปี จะเริ่มปรับปรุงรูปประโยคโดยระมัดระวังในเรื่องไวยากรณ์มากขึ้น การศึกษาของแมค คาร์ธี (McCarthy) และ เทมพลิน (Templin) พบว่า การพูดประโยคไม่สมบูรณ์ของเด็กก่อนวัยเรียนลดลง การลดลงของลักษณะประโยคที่เด็กในวัยนี้พูดจากการศึกษาของ เทมพลิน² (Templin) ดังตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 4 การลดลงของลักษณะประโยคที่เด็กพูด

ลักษณะ ประโยค	การลดลงของลักษณะประโยคที่เด็กพูด					
	อายุ (ปี)	ประโยคได้ใจความแต่ รูปประโยคไม่สมบูรณ์	ประโยคง่าย ๆ ไม่มีวลี	ประโยคง่าย ๆ มีวลี	ประโยค ซับซ้อน	ประโยค ที่สมบูรณ์
5		17.2	35.8	16.8	8.7	8.1
6		9.8	38.2	20.7	10.8	11.9

สรุปได้ว่าเด็กในวัยนี้รู้จักคำศัพท์เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และสามารถนำมาใช้ได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสังเกตได้จากจำนวนคำในประโยคที่มากขึ้นและถูกต้องตามรูปไวยากรณ์ เด็กสามารถสนทนาได้ตอบกับผู้ใหญ่ได้เข้าใจ บางคนพูดได้คล่องแคล่ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันคนเริ่มมองเห็นความสำคัญของการพัฒนาการต่าง ๆ ในวัยเด็กว่าเป็นรากฐานที่สำคัญในวัยต่อไป อีกทั้งเทคโนโลยีต่าง ๆ เจริญก้าวหน้าขึ้น สื่อต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการพูดของเด็กเกิดขึ้นหลายชนิด เช่น โทรทัศน์ของเล่นต่าง ๆ ฯลฯ ยิ่งกว่านั้นเด็กได้มีโอกาสสัมผัสสิ่งต่าง ๆ ที่แปลกใหม่รอบตัวเด็กด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของตัวเอง ความคิดจึงกว้างไกลด้วยเหตุนี้เราจึงมักจะ ได้พบเห็นเด็กในวันนี้ในลักษณะ

¹ Lester D. Crow and Alice Crow, Child Psychology (New York : Barnest Noble, 1966), p.46.

² Mildred C. Templin, Certain Language Skills in Children, p.84.

ของผู้ใหญ่ตัวเล็ก ๆ ที่มีคำศัพท์ใหม่ ๆ และเรื่องราวแปลก ๆ มาเล่าให้ฟังเสมอ อย่างไรก็ตามระดับความสามารถในการพูดของเด็กไม่ว่าในวัยไหนย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ มากมาย ซึ่งมีผลให้ระดับพัฒนาการและระดับความสามารถของเด็กแตกต่างกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างการรู้จักคำศัพท์และการพูดประโยคของเด็ก

แมค คาร์ธี¹ (Mac Carthy) กล่าวว่า เมื่อคนเราต้องการพูดภาษา เราจะต้องเกี่ยวข้องกับสิ่งสำคัญ 2 ประการ คือ รู้ว่าจะพูดอะไร นั่นคือ รู้ว่าจะใช้คำและวลีอะไรในขณะนั้น หรือสถานการณ์นั้น และสามารถพูดคำและประโยคนั้นออกมาได้ ดังนั้นการรู้จักคำศัพท์จึงน่าจะสัมพันธ์กับความสามารถในการพูดประโยคของเด็ก

วิลเลียมส์² (H.M. Williams) พบว่า การออกเสียง การใช้คำอย่างถูกต้อง ความยาว ความสมบูรณ์ และความซับซ้อนของประโยคที่เด็กพูด เหล่านี้ล้วนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เด็กที่ไดคะแนนสูงในคำานใดคำานหนึ่ง มักจะไดคะแนนคำานอื่นสูงไปด้วย แต่ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเหล่านี้กับจำนวนคำศัพท์ที่เด็กรู้จัก พบว่ามีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น โดยขนาดของจำนวนคำศัพท์จะสัมพันธ์กับอายุสมองและอายุปฏิทินมากกว่า

เทมพลิน³ (Templin) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การออกเสียง (articulation) การจำแนกเสียง (discrimination) คำศัพท์ (vocabulary) และการใช้ถ้อยคำ (verbalizations) ของเด็ก 480 คน อายุระหว่าง 3-8 ปี เครื่องมือที่ใช้วัดการออกเสียงและการจำแนกเสียงนั้น เทมพลิน (Templin) สร้างขึ้นเอง ส่วนทางด้านคำศัพท์และการใช้ถ้อยคำใช้เครื่องมือที่ผู้อื่น ๆ ใช้มาก่อน ผลการวิจัยพบความสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำระหว่างโครงสร้างของประโยคและคำศัพท์ กับทักษะทางภาษาด้านอื่น ๆ โดยความสัมพันธ์ระหว่าง

¹ Peter Mac Carthy, Talking of Speaking : Papers in Applied Phonetics (Great Britain : Oxford University Press, 1972), p.9.

² George A. Miller, Language and Communication, p.157.

³ Mildred C. Templin, Certain Language Skills in Children,

ความยาวของประโยคกับคำศัพท์มีค่าเท่ากับ 0.32 และ 0.39 ในเด็กอายุ 6 ปี และ 0.16 และ 0.19 ในเด็กอายุ 7 ปี

ชไนเดอร์แมน¹ (Schneiderman) รายงานค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความยาวของประโยคและจำนวนคำศัพท์ในเด็กอายุ 6-7 ปี มีค่าเท่ากับ 0.17

อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางภาษาพูดเหล่านี้ ย่อมสัมพันธ์กับอายุปฏิทิน และอายุสมองของเด็กด้วย

ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพูดของเด็ก

ลำดับขั้นของพัฒนาการในการพูดของเด็กทุกคน จะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน แต่อัตราการพัฒนาในการพูดของแต่ละคนจะแตกต่างกันไป ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

อัตราการเจริญเติบโต (general growth rate) เด็กบางคนจะมีอัตราการพัฒนาร่างกาย และจิตใจ เร็วหรือช้ากว่าเด็กปกติ เด็กที่มีอัตราพัฒนาการทางร่างกายเร็วกว่าปกติ อวัยวะที่ใช้ในการออกเสียง (organs of speech) จะพัฒนาเร็วขึ้น ช่วยให้เด็กพร้อมที่จะพูดเร็วขึ้น ในทางตรงข้าม เด็กที่มีพัฒนาการทางร่างกายช้ากว่าปกติ พัฒนาการทางการพูดจะช้าไปด้วย อย่างไรก็ตาม โครว์ และ โครว์² (Crow and Crow) อ้างว่า หากพ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กเหล่านี้ไม่เร่งรัดเด็กจนเกินไป แต่ให้เวลาเด็กในการฝึกพูด เด็กเหล่านี้จะสามารถพูดได้ทันเพื่อนในวัยเดียวกันเมื่ออายุ 6-7 ปี ยกเว้นในรายที่การพูดช้านั้นมีสาเหตุเนื่องมาจากความบกพร่องทางจิตสมอง เด็กจะไม่ประสบผลสำเร็จในด้านการศึกษาหรือการสื่อสารกับผู้อื่น

¹ Ibid.

² Lester D. Crow and Alice Crow, Child Psychology, p. 47.

สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว

ความใกล้ชิดของสมาชิกในครอบครัวช่วยให้เด็กได้มีการปะทะสัมพันธ์ (interaction) กับสมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัวตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปีแรกที่เด็กเริ่มเปลี่ยนเสียงที่ไค่ขึ้น และเริ่มเรียนรู้คำและความหมายของคำ แม้จะเป็นบุคคลที่เด็กใกล้ชิดด้วยมากที่สุด หากแม่ได้คุยกับลูกด้วยน้ำเสียงที่อ่อนโยน เด็กจะเกิดความรู้สึกลบอุ่นซึ่งจะกลายเป็นสิ่งเร้าให้เด็กอยากโต้ตอบเสียงของแม่เพื่อแม่จะได้ทำเสียงที่เด็กพึงพอใจนั้นอีก เลวิส¹ (Lewis) อ้างว่า เด็กเล็ก ๆ สามารถแยกเสียงที่บ่งบอกถึงความรักใคร่และความโกรธได้ และมักจะตอบสนองเสียงที่แสดงความรักนั้น ผลการวิจัยหลายเรื่องพบว่าเด็กกำพร้าที่อยู่ในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้า มีพัฒนาการทางภาษาช้ากว่าเด็กที่มีพ่อแม่เลี้ยงดูอย่างใกล้ชิด เช่น งานวิจัยของ สวานา พรพัทธกุล² เรื่อง "พัฒนาการทางถ้อยคำของนักเรียนในโรงเรียนของสถานเลี้ยงดูเด็ก เปรียบเทียบกับนักเรียนในโรงเรียนสามัญระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3" พบว่า พัฒนาการทางภาษาของนักเรียนในโรงเรียนสามัญจะสูงกว่านักเรียนในโรงเรียนของสถานเลี้ยงดูเด็กทั้ง 2 ประเภท ผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลเลียมส์ และ แมค ฟาร์แลนด์³ (Williams and Mc Farland) ซึ่งนำข้อทดสอบเกี่ยวกับคำศัพท์ของ สมิธ (M.E. Smith) มาศึกษาเด็กใน Iowa City จำนวน 242 คน และเด็กในสถานเลี้ยงดูเด็กกำพร้าจำนวน 64 คน ซึ่งมีระดับสติปัญญาใกล้เคียงกัน พบว่าเด็กในสถานเลี้ยงดูเด็กกำพร้ามีความสามารถทางด้านคำศัพท์ต่ำกว่าเด็กในระดับอายุและระดับสติปัญญาเดียวกัน

¹ Dorothea Mc Carthy, "Language Development in Children," p.499.

² สวานา พรพัทธกุล, "พัฒนาการทางถ้อยคำของนักเรียนในโรงเรียนของสถานเลี้ยงดูเด็ก เปรียบเทียบกับนักเรียนโรงเรียนสามัญระดับประถมศึกษาปีที่ 2 และประถมศึกษาปีที่ 3" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2513), p. 55.

³ Dorothea Mc. Carthy, "Language Development in Children," p. 548.

อย่างไรก็ตาม โอกาสของเด็กที่จะใกล้ชิดพ่อแม่ขึ้นอยู่กับขนาดของครอบครัว (family size) และลำดับการเกิด (sibling) ด้วย นิสเบท¹ (Nisbet) พบความสัมพันธ์ในทางลบระหว่างขนาดของครอบครัว กับคะแนนสอบภาษาอังกฤษ ซึ่ง นิสเบทได้ให้เหตุผลว่า เด็กจากครอบครัวใหญ่มักจะไม่ได้รับสิ่งเราทางด้านการพูดจากพ่อแม่ เพราะพ่อแม่ต้องเฉลี่ยเวลาให้กับทุก ๆ คน

ในทำนองเดียวกัน ศรีเรือน แก้วกังวาล อ้างว่า "มีการวิจัยที่แสดงความจริงว่าในครอบครัวที่มีลูกหลายคน คนโตกับคนสุดท้ายมักพูดเก่ง เพราะเมื่อคนโตเกิด พ่อแม่ตื่นตัวเอาใจใส่มาก คนสุดท้ายมีโอกาสเลียนแบบจากพี่หลายคน"²

นอกจากนี้ความสามารถทางการพูดของเด็กที่เป็นลูกคนเดียว จะดีกว่าเด็กแฝด ทั้งนี้เป็นผลที่ได้จากการวิจัยของ เดย์ (Day) ในปี 1932 ซึ่งศึกษาการพูดของเด็กแฝดเพื่อเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของ แมคคาร์ธี (McCarthy) เรื่องการพูดของเด็กที่เป็นลูกโหล ในปี 1930 โดธีย์ (Day) ใช้วิธีการวิจัยเช่นเดียวกับแมคคาร์ธี (McCarthy) ในปี 1937 เดวิส (Davis) ได้เปรียบเทียบการพูดของเด็กที่เป็นลูกโหล กับเด็กแฝด ในระดับก่อนวัยเรียน พบว่าความแตกต่างทางการพูดของทั้ง 2 กลุ่มมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งเดวิส (Davis) ให้เหตุผลว่า เพราะสิ่งแวดล้อมที่บ้านของเด็กแฝดก่อนวัยเรียน ไม่เอื้อต่อการพูดของเด็ก ดังนั้นเมื่อเด็กเข้าโรงเรียน ได้มีโอกาสพบกับผู้คนมากขึ้น ทำให้เด็กสามารถเอาชนะข้อบกพร่องที่มีมาแต่เดิมได้และเป็นที่สังเกตได้ว่า เมื่อเข้าโรงเรียนแล้ว เด็กแฝดที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีจะมีพัฒนาการทางการพูดอย่างรวดเร็ว ในขณะที่เด็กแฝดจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ จะมีพัฒนาการขึ้นเพียงเล็กน้อย³

¹ Terrence Moore, "Language and Intelligence : A Longitudinal of the First Eight Years," Human Development 11 (1968) : 1-2.

² ศรีเรือน แก้วกังวาล, จิตวิทยาฝ่ายภาษา, หน้า 126.

³ Dorothea McCarthy, "Language Development in Children," pp. 560-561.

ในเรื่องเดียวกันนี้ ลูเรีย และ โยโควิทซ์¹ (Luria and Yokovitch) ได้ทำการทดลองโดยนำฝาแฝดคนหนึ่งซึ่งอายุประมาณ 5 ปี แต่มีพัฒนาการทางภาษาเทียบเท่ากับเด็กอายุ 2-3 ปีเท่านั้น ลูเรีย (Luria) ได้นำเด็กผู้นี้มาเข้าชั้นเรียน โดยให้แยกกันคนละห้องและให้สลับกลุ่มไปเรื่อย ๆ ในขณะเดียวกันก็ทำการฝึกการพูดให้กับเด็กทั้งสองวัย เพียงระยะเวลา 10 เดือนเด็กแฝดสามารถพัฒนาการพูดขึ้นมาเท่าเทียมกับเด็กในวัยเดียวกัน

ในปี 1934 ฮาวเวิร์ด² (Howard) ได้ทำการศึกษาการพูดของเด็กแฝด 3 พบว่าเด็กแฝด 3 มีความล่าช้าทางด้านภาษาพูดมาก โดยเมื่อเปรียบเทียบกับแล้วพบว่าเด็กแฝด 3 ที่มีอายุ 5 ปี มีความสามารถทางการพูดเทียบเท่ากับเด็กแฝด 2 ที่อายุ 4 ปี และเท่ากับเด็กถูกโหม่งที่อายุ 2 ปี 6 เดือน - 3 ปี

ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม

ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมในที่นี้จะหมายถึงฐานะทางการเงิน การศึกษาและอาชีพครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีเป็นเครื่องชี้ได้อย่างหนึ่งว่าสามารถจะจัดหาประสบการณ์ที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาการทางด้านภาษาให้กับเด็กได้ สิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กจะเป็นสิ่งเร้าอย่างดีต่อการฝึกพูดของเด็ก เช่น หนังสือ ของเล่น การท่องเที่ยว ฯลฯ การที่แม่ชี้ชวนให้เด็กดูรูปภาพในหนังสือหรือเล่านิทานให้ฟัง หรือ เล่นของเล่นกับเด็กช่วยให้เด็กรู้จักคำศัพท์ และสามารถพูดเป็นประโยคได้ถูกต้องเร็วขึ้น เออร์วิน³ (Irwin) ได้ทดลองเรื่องผลของการอ่านเรื่องให้เด็กฟังอย่างสม่ำเสมอต่อการออกเสียงของเด็กเล็ก โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 34 คน แบ่งออกเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง การทดลองเริ่มเมื่อเด็กอายุ 13 เดือน และสิ้นสุดเมื่ออายุ 30 เดือน

¹James Britton, Language and Learning

²Dorothea McCarthy, "Language Development in Children," p.561.

³Orvis C. Irwin, "Acceleration of Infant Speech by story-reading," Behavior in Infancy and Early Childhood, ed. Yvonne Brackbill and George G. Thompson (U.S.A.: The Free Press, 1967), pp. 299-303.

เด็กในกลุ่มทดลองจะได้ฟังนิทานจากผู้เป็นแม่อย่างสม่ำเสมอ ผลปรากฏว่าเมื่อเด็กอายุได้ 17 เดือน ความแตกต่างในการออกเสียงระหว่างเด็ก 2 กลุ่มมีน้อย แต่หลังจากนั้นแล้วคะแนนการออกเสียงของเด็กในกลุ่มทดลองจะดีขึ้นกว่ากลุ่มควบคุมอย่างเห็นได้ชัด

ในปัจจุบันของเล่นเด็กมีมากมาย ซึ่งล้วนแต่มีส่วนช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กทั้งสิ้น พ่อแม่ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี จะมองเห็นความสำคัญของพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของเด็ก เข้าใจว่าของเล่นมีส่วนช่วยพัฒนาการเด็กในทุกด้าน และเนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดีจึงสามารถที่จะสนับสนุนและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กด้วยการเลือกของเล่นที่เหมาะสมกับพัฒนาการในแต่ละวัยให้ ในวัยนี้ เลซา ปิยะอัจฉริยะ กล่าวว่า พัฒนาการทางการเล่นจะอยู่ในขั้นการเล่นที่ใช้สัญลักษณ์ (Representational stage) นั่นคือ "เด็กจะเอาใจใส่กับการเล่นที่มีการสมมติหรือกำหนดคิให้สิ่งเร้าต่าง ๆ รวมทั้งวัตถุของเล่นและตัวบุคคล มีฐานะเป็นตัวแทนของสิ่งและสภาพที่เป็นจริงในชีวิต" ซึ่งการพูดจะต้องมีบทบาทสำคัญในการเล่น โดยเด็กจะใช้การพูดร่วมกับของเล่นมากขึ้น ฟรอสต์ และ คิสซิงเจอร์² (Frost and Kissinger) ได้แบ่งการเล่นในระยะเวลาอายุ 4-7 ปีนี้เป็น 3 ขั้นคือ ขั้นแรก เด็กจะต่างคนต่างเล่นโดยไม่มีปฏิกริยาโต้ตอบซึ่งกันและกัน แต่เมื่อมาถึงขั้นที่ 2 เด็กจะเริ่มมีการปะทะสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และมีการโต้เถียงกัน โดยใช้ภาษาง่าย ๆ ในขั้นสุดท้ายนั้นเด็กจะเล่นด้วยกัน มีการโต้เถียงโดยหาเหตุผลและคำอธิบายมาโต้แย้งกัน

จากลักษณะการเล่นของเด็กในวัยนี้ดังกล่าวข้างต้น จะพบว่า ภาษาเริ่มมีบทบาทสำคัญในการเล่น ขณะเดียวกันความคิดของเด็กก็ได้พัฒนาไปด้วย บลาลอค และฮานเชียร์³ (Blalock and Hrneir) อ้างว่า "การพัฒนาด้านความคิดนั้นขึ้นอยู่กับขบวนการที่ใช้สัญลักษณ์ในการเล่น

¹ เลซา ปิยะอัจฉริยะ, "การเล่นเป็นเรียนของเด็ก, "การละเล่นและเครื่องเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524), หน้า 21-22.

² Joe L. Frost and Joan B. Kissinger, The Young Child and the Educative Process (U.S.A : Holt, Rinehart and Winston, 1976), p. 121.

³ Judith Bryant Blalock and Elizabeth J. Hrneir, "Using Play leader Power, "Childhood Education 57(December 1980), pp. 90-91.

เด็กจะได้พัฒนาความคิดจากชั้นสัญลักษณ์สู่ขั้นที่เป็นนามธรรม" ซึ่งเป็นพัฒนาการขั้นต่อไปของเด็ก โดยที่เด็กจะได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ไปด้วย ประมวล ดิกคินสัน¹ ได้อ้างถึงการทดลองของ ฮัทท์ (Hutt) ที่ทดลองกับเด็กอายุ 3-5 ปี ให้มีโอกาสนำของซึ่งต้องใช้ความคิดประดิษฐ์ และรู้จักสำรวจ ต่อมาอีก 4 ปีได้ทดสอบบุคลิกภาพและความคิดสร้างสรรค์ ปรากฏว่าเด็กที่เคยได้ เล่นโดยใช้ความคิด ทำคะแนนได้สูงกว่าเด็กที่ไม่เคยเล่น ผลการทดลองนี้แสดงให้เห็นว่า เด็กที่ได้เล่นอะไร ๆ เมื่ออายุยังน้อยก็มีความอยากรู้อยากเห็นติดตัวต่อไปอีกนาน

ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีมักจะมองเห็นความสำคัญของการพักผ่อนและการที่ สมาชิกในครอบครัวได้ใกล้ชิดกัน ได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ดังนั้นครอบครัวประเภทนี้จึงมักจะมี "วันหยุด" ที่สมาชิกในครอบครัวได้ออกไปเที่ยวนอกบ้านด้วยกัน บางครั้งการเที่ยวนอกบ้านก็อาจ รวมถึงการเดินทางไปพักผ่อนต่างจังหวัดหรือต่างประเทศ การได้ชมเห็นสิ่งต่าง ๆ ที่แปลกใหม่ช่วย ขยายประสบการณ์ของเด็กให้กว้างขวางขึ้น และช่วยให้เด็กได้ทำอะไรเกี่ยวกับคำศัพท์และการฝึกพูด ประโยคต่าง ๆ เดเรเวอร์ (Drever) ได้เปรียบเทียบคำศัพท์ของลูกทั้ง 3 คนของตนซึ่งมีประสบการณ์กว้างขวางจากการเดินทาง กับเด็กในสลัมพบว่า คำถามและส่วนอื่น ๆ ของประโยคจะ เพิ่มขึ้นอย่างสัมพันธ์กัน ผลที่ได้ครั้งนี้สอดคล้องกับการสังเกตของ บีน (Bean) ซึ่งพบว่าจำนวน คำศัพท์และการผูกประโยคของเด็กเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในระยะที่เด็กมีการท่องเที่ยว²

นอกจากการเดินทางไปในที่ต่าง ๆ แล้ว เด็กในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดียังได้ พบปะสนทนากับบุคคลต่าง ๆ อยู่เสมอ ทำให้ได้มีโอกาสเรียนรู้คำใหม่ ๆ และฝึกการใช้คำใหม่นั้น ๆ ตลอดเวลา

ในทางตรงข้าม เด็กที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ ย่อมไร้โอกาสที่จะ ได้รับสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น สิ่งแวดล้อมของเด็กคือสิ่งที่เด็กพบเห็นทุกวัน ประสบการณ์ของเด็กย่อมจำกัด ซึ่งจำกัดไปถึงภาษาที่เด็กพูดด้วย การที่ต้องถูกทอดทิ้งให้เล่นกันเองในหมู่เด็กวัยใกล้เคียง

¹ ประมวล ดิกคินสัน, วัยแรก วัยหลัก, หน้า 220.

² Dorothea McCarthy, "Language Development in Children," p. 559.

เดียวกัน โอกาสที่จะเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ๆ หรือเลียนแบบการพูดประโยคของผู้ใหญ่ย่อมมีน้อย ดังนั้น เด็กกลุ่มนี้จึงมีพัฒนาการทางการพูดที่ล่าช้ากว่าเด็กในกลุ่มแรก นอกจากนี้เป็นที่สังเกตได้ว่าพ่อ แม่ ของเด็กในกลุ่มนี้ยังมีภาษาพูดที่ค่อยกว่าเด็กกลุ่มแรกทั้งการออกเสียงใหญ่ต้องชัดเจน คำศัพท์ที่ใช้ หรือการพูดประโยค เด็กจึงได้รับแต่ตัวอย่างที่ไม่ถูกต้องเป็นแม่พิมพ์ ทั้งลักษณะการพูดยังไม่ช่วยให้ เด็กได้โต้ตอบ ไม่ต้องการคำตอบและความคิดเห็นจากเด็ก ความรักอาจแสดงด้วยการกอดและจูบ เด็ก และเขียนชื่อเมื่อไม่พอใจโดยไม่มีการอธิบายเหตุผล ในขณะที่เด็กในครอบครัวที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจดีจะแสดงความรักด้วยการกอดและจูบพร้อมด้วยคำชมเชย และทำหน้าที่ด้วยคำพูดที่มีเหตุผล เมื่อเด็กทำไม่ถูกต้อง

แพทย์หญิงอัมพร โอตระกูล¹ ได้สำรวจสภาพแวดล้อมทางบ้านและอิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางบ้านที่มีต่อพัฒนาการในเด็กต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการเคลื่อนไหว การประสานสายตา ภาษา และสังคมของเด็กวัย 2 ขวบในประเทศอิสราเอล กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม 1,2 ผู้เป็นแม่ของเด็กในกลุ่มทดลองจะได้รับการอบรมแนะนำในเรื่องวิธีการปะทะสัมพันธ์กับเด็ก ซึ่งจะเน้นในเรื่องการโต้ตอบและการเล่นที่เหมาะสมกับวัย ตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้คือ ลำดับการเกิดของเด็ก เชื้อชาติ การศึกษาและอาชีพของพ่อแม่ และระดับการพัฒนากการของเด็ก ผลการวิจัยพอจะสรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมทางบ้านและการศึกษาของแม่มีความสัมพันธ์กันในทางบวก สภาพแวดล้อมทางบ้านของแม่ที่ทำงานนอกบ้าน มีคะแนนสูงกว่าแม่ที่อยู่กับบ้าน สภาพแวดล้อมของพ่อที่เป็นพวกมีวิชาชีพ (professional) และพวกที่ใช้ฝีมือมีคะแนนสูงกว่าพวกที่ไร้ฝีมือเล็กน้อย และดัชนีการพัฒนากการในเด็กต่าง ๆ ข้างต้น ยกเว้นด้านสังคม ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมทั้ง 2 กลุ่ม

¹ อัมพร โอตระกูล, "Evaluation of Home Environment of the Two-year-old Children and Its Influence on Their Development, วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย 26 (กันยายน 2524) 78-79.

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการทดลองของ เออร์วิน¹ (Irwin) ที่พบความแตกต่างทางด้านการพูดของเด็ก 2 กลุ่ม ซึ่งแบ่งตามระดับอาชีพของพ่อ คือกลุ่มที่มีพ่อเป็นนักธุรกิจและผู้มีวิชาชีพ และกลุ่มของผู้ใช้แรงงาน ใน 18 เดือนแรกเสียงของเด็กทั้ง 2 กลุ่มยังไม่แตกต่างกัน แต่ระยะจากนั้นจนกระทั่งเด็กอายุ 30 เดือน การพูดของเด็กในกลุ่มแรกจะเหนือกว่าเด็กกลุ่มที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ในประเทศไทยเองได้มีการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านถ้อยคำของเด็กตามลักษณะตัวแปรทางด้านฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว การศึกษาของพ่อแม่ อาชีพของพ่อแม่ ผลที่ได้ล้วนแล้วแต่สอดคล้องกับการศึกษาข้างต้นดังกล่าวแล้ว เช่น การศึกษาของ ศรีธัญญา เสริมพงษา² ศึกษาพัฒนาการทางด้านถ้อยคำของเด็กชั้น ป.2, 3, 4 ของ 4 โรงเรียนในกรุงเทพฯ พบว่าเด็กที่มาจากบ้านที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง ได้คะแนนเป็นคำร้อยละสูงกว่าเด็กที่มาจากบ้านที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ หรือบ้านที่มีผู้ใหญ่ได้รับการศึกษาน้อย

ระดับสติปัญญา

เป็นที่กล่าวถึงกันมานานแล้วว่า พัฒนาการทางภาษาและสติปัญญานั้นมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอย่างแนบแน่น นักจิตวิทยาที่สำคัญหลายท่านต่างเห็นความสัมพันธ์ของภาษาและระดับสติปัญญา ดังนั้นข้อทดสอบหลายชุดที่จัดทำขึ้น เพื่อวัดระดับสติปัญญาจะเกี่ยวข้องกันทางด้านภาษาด้วย เช่น Binet, Wisc แมคเนมาร์³ (Mc Nemar) ให้ความเห็นว่าเครื่องบ่งชี้ระดับสติปัญญาที่ดีที่สุดคือ การวัดจำนวนคำศัพท์ที่เด็กเรียนรู้ในแต่ละระดับอายุ ศรียา-ประกัสสร ปิยมธรรม อ้างว่า "สำหรับเด็กเล็ก ๆ ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพูดและระดับสติปัญญาจะเพิ่มมากขึ้นจนอายุ 2 ขวบ หลังจาก

¹Orvis C. Irwin, "Acceleration of Infant Speech by Story-reading," pp. 299-300.

²Saranya Sumpangsa, "A Study of the Verbal Development of Children of the Four Primary Schools in Bangkok : By Means of Sentence-Construction Test" (Master's Thesis, College of Education, 1958), p.20.

³George G. Thompson, Child Psychology, p. 382.

นี้ความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางภาษาและสติปัญญา เป็นไปอย่างแน่นแฟ้น¹ บ่อยครั้งที่เรามักจะชื่นชมกับการพูดของเด็กบางคนที่ยังบอกถึงความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าอย่างว่องไว การรู้จักศึกษาเหตุผลมาอ้างอิงในการพูด ซึ่งน่าจะเป็นผลเนื่องมาจากระดับสติปัญญาของเด็กนั่นเอง เออร์วิน² (Irwin) ได้ศึกษาเด็กพิการทางสมอง พบความสัมพันธ์ในทางบวกระหว่างระดับสติปัญญาและภาษาพูด นั่นคือสติปัญญายิ่งต่ำเท่าใดภาษาพูดก็ยิ่งเลวเท่านั้น ส่วนเด็กที่มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด จะมีความสามารถทางภาษาที่เยี่ยมทั้งในค่านจำนวนคำศัพท์ ตลอดจนความสามารถในการใช้ประโยคยาว ๆ ได้อย่างถูกต้อง

ในค่านพัฒนาการทางการพูดนั้น โครว์ และ โครว์³ (Crow & Crow) กล่าวว่าเด็กที่มีระดับสติปัญญาสูงจะเริ่มพูดเร็วกว่าเด็กปกติประมาณ 4 เดือน เด็กเหล่านี้ไม่เพียงแต่เริ่มพูดเร็วยังสามารถพัฒนารูปแบบของภาษาพูดได้เร็วด้วย อย่างไรก็ตามบุคคลทั้ง 2 ได้ให้ความเห็นว่าเด็กพวกนี้เมื่อเข้าเรียนในระดับประถม ความสามารถในการพูดอาจลดลงจนถึงระดับเดียวกับเด็กปกติในขณะเดียวกัน เด็กที่เริ่มพูดช้า เมื่อเข้าโรงเรียนแล้วอาจมีพัฒนาการทางการพูดอย่างรวดเร็ว จนเหนือกว่าเด็กในวัยเดียวกันก็ได้

เจอร์ซิลด์⁴ (Jersild) ได้ให้ความคิดเห็นที่สนับสนุน โครว์ และ โครว์ (Crow & Crow) ว่า การที่เด็กเริ่มพูดช้าไม่ได้หมายความว่า เป็นสิ่งผิดปกติ ที่สื่อถึงความโง่งของเด็กคนนั้น แม้ว่าเด็กจะพูดช้าไปหลายเดือนก็ตาม

การศึกษาเฉพาะรายของ ริกก์⁵ (Rigg) ต่อไปนี้จะยืนยันความคิดเห็นของ โครว์ และ โครว์ (Crow & Crow) ได้อย่างดี "ฌู.เค.โรลสัน มีระดับสติปัญญาที่วัดจาก Stanford-

¹ ศรียา-ประภัสสร นิยมธรรม, พัฒนาการทางภาษา, หน้า 50.

² เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

³ Lester D. Crow and Alice Crow, Child Psychology, pp.47-48.

⁴ ศรียา-ประภัสสร นิยมธรรม, พัฒนาการทางภาษา, หน้า 51.

⁵ George G. Thompson, Child Psychology, p. 368.

Binet Scale of Intelligence ได้ 133 เมื่ออายุ 3 ปี 139 เมื่ออายุ 6 ปี และ 147 เมื่ออายุ 9 ปี ทางด้านการพูดนั้น แคลโรลีนพูดได้เพียง 13 คำ จากเกณฑ์เฉลี่ยของสมิธ (Smith) 270 คำ เมื่ออายุได้ 2 ปี พออายุได้ 3 ปี แคลโรลีนพูดได้ 652 คำ จากเกณฑ์เฉลี่ย 896 คำ อายุ 4 ปี คำศัพท์ของแคลโรลีนเพิ่มเป็น 1,019 คำ จากเกณฑ์ 1,540 คำ หลังจากเข้าโรงเรียนเมื่ออายุ 6 ปี ความล่าช้าทางการพูดของแคลโรลีนหายไป พออายุได้ 8 ปี 10 เดือน คำศัพท์ของแคลโรลีนเทียบเท่ากับผู้ใหญ่" ริก (Rigg) สรุปว่า พัฒนาการทางด้านคำศัพท์ที่ล่าช้าอย่างยิ่งในวัย 2 ปี ไม่ได้แสดงถึงความบกพร่องทางสติปัญญา หรือความบกพร่องทางด้านคำศัพท์ในระยะต่อมา

อย่างไรก็ตามทั้งสติปัญญาและภาษานั้นจะสัมพันธ์กับลักษณะทางพันธุกรรม (heredity) และสิ่งแวดล้อม (environment) ดังนั้นการที่จะพิจารณาสติปัญญาหรือภาษาของเด็กมักจะต้องพิจารณาในด้านพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมที่เด็กเติบโตมาประกอบด้วย

เพศ

การศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างทางด้านเพศที่มีผลต่อการพูดของเด็กส่วนใหญ่ พบว่า เด็กหญิงมีความสามารถเหนือกว่าเด็กชายในเกือบทุกด้าน เช่น การศึกษาของ เวลล์แมน (Wellman and others) พบว่า เด็กหญิงออกเสียงพยัญชนะได้ดีกว่าเด็กชาย เจอร์ซิลด์ และ จีพพ์แมน (Jersild and Ritzman) พบว่า เด็กหญิงมีความสามารถเหนือกว่าเด็กชายในด้านจำนวนคำที่ใช้พูด เดวิส (Davis) และ ยัง (Young) มีความเห็นตรงกันว่า ตั้งแต่ระยะก่อนวัยเรียนจนถึงเมื่ออายุ 9 ขวบครึ่ง เด็กหญิงยังคงเหนือกว่าเด็กชายในการออกเสียง การใช้คำ ความยาวและความซับซ้อนตลอดจนความถูกต้องของรูปประโยค เด็กหญิงใช้คำบุรุษสรรพนามและคำสันธานมากกว่าเด็กชาย แต่ใช้คำแสดงน้อยกว่า ทั้งเดวิสและยังเห็นว่า ความแตกต่างระหว่างเพศในการพูดนั้นจะปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนในกลุ่มเด็กที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ¹

¹ Dorothea McCarthy, "Language Development in Children,"

จินตนา เนียมเปีย¹ ได้ศึกษาพัฒนาการทางภาษาคำนับนัยและความซับซ้อนของประโยคของเด็กก่อนวัยเรียนที่อายุ 3-6 ปี จำนวน 120 คน ในจังหวัดพิษณุโลกและสุโขทัย เครื่องมือที่ใช้คือภาพขนาดใหญ่ 5 ภาพ พบว่า เด็กหญิงมีพัฒนาการดีกว่าเด็กชาย

คารที อุทัยรัตนกิจ² ได้ศึกษาความเข้าใจคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยใช้ตัวอย่างประชากรจำนวน 195 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบทดสอบความเข้าใจคำที่สร้างขึ้นเอง พบว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความเข้าใจคำไม่แตกต่างกัน

โฉมศรี อิศรางกูร ณ อยุธยา³ ได้ศึกษาเรื่องการรับรู้คำกริยาไทยของนักเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานคร โดยใช้ตัวอย่างประชากรที่อายุ 4-5 ปี จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้คือภาพขนาด 4 x 6 นิ้ว จำนวน 150 ภาพ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง พบว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความสามารถในการรับรู้คำกริยาไม่แตกต่างกัน

นวลเพ็ญ โกศลเศรษฐ⁴ ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับอิทธิพลของตัวประกอบต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมว่าจะมีผลต่อการพัฒนาการทางภาษาคำนับนัยของเด็กหรือไม่

¹ จินตนา เนียมเปีย, "พัฒนาการทางภาษาคำนับนัยและความซับซ้อนของประโยคของเด็กก่อนวัยเรียน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521), หน้า 72.

² คารที อุทัยรัตนกิจ, "ความเข้าใจคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า 108.

³ โฉมศรี อิศรางกูร ณ อยุธยา, "การรับรู้คำกริยาไทยของนักเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า 67.

⁴ Nuanphen Kosolsreth, "A Study of Verbal Development of Children in Two Secondary Schools in Bangkok" (Master's Thesis, College of Education, 1960), p. 113.

เพียงใจ โดยใช้อัตราอย่างประชากรจำนวน 335 คน ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นมัธยมปีที่ 1, 2 และ 3 พบว่า ในชั้นมัธยมปีที่ 3 ขนาดของจำนวนคำของเด็กชายที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงมีมากกว่าเด็กหญิงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจในระดับเดียวกันและมากกว่าเด็กทั้ง 2 เพศ ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำกว่า

เทมพลิน¹ (Templin) ได้ศึกษาทักษะทางภาษาในคำต่าง ๆ ของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีอายุระหว่าง 3-8 ปี จำนวน 480 คน ผลปรากฏว่า เด็กหญิงมีแนวโน้มที่จะไต่คะแนนทดสอบสูงกว่าชายเพียงเล็กน้อย โดยในการทดสอบ 133 ครั้ง พบว่าเด็กหญิงจะไต่คะแนนดีกว่าเด็กชาย 84 ครั้ง เด็กชายไต่คะแนนดีกว่าเด็กหญิง 36 ครั้ง และไม่พบความแตกต่างของทั้ง 2 เพศ 13 ครั้ง ความแตกต่างที่พบนี้จะมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 15 ครั้ง ซึ่งในจำนวนนี้คะแนนเด็กชายดีกว่าเด็กหญิง 4 ครั้ง

โอลสัน และ เคิทเชิล² (Olson and koetzle) พบว่า แม้ว่าเด็กชายมีแนวโน้มที่จะพูดน้อยกว่าเด็กหญิงภายในเวลาที่กำหนดให้ แต่เมื่อเด็กชายพูด เขาจะพูดด้วยอัตราที่เร็วกว่าเด็กหญิงเล็กน้อย

จากผลการศึกษาของบุคคลข้างต้นดังกล่าว ทำให้ไม่สามารถยืนยันได้แน่ชัดว่า เพศหญิงหรือเพศชายมีความสามารถทางการพูดดีด้วยกัน อย่างไรก็ตามได้มีผู้พยายามหาเหตุผลสนับสนุนว่า เพศหญิงมีความสามารถมากกว่าเพศชาย เช่น แมคคาร์ธี³ (McCarthy) ได้ให้ข้อสังเกตว่า ในระยะปีแรก ความแตกต่างทางเพศยังไม่ปรากฏให้เห็นเด่นชัด เพราะทั้ง 2 เพศต่างมีความรู้สึกต่อแม่ เช่นเดียวกัน ในระยะต่อมาเด็กหญิงจะเริ่มเลียนแบบ (identify) แม่ทุกอย่างทั้งกริยาอาการและการพูดจาในขณะที่เด็กชายจะเลียนแบบพ่อ เมื่อพ่อต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ดังนั้นความใกล้ชิดระหว่างเด็กชายกับพ่อจึงน้อยกว่าที่เด็กหญิงมีกับแม่ ความรู้สึกอันอบอุ่นที่ได้ใกล้ชิดแม่ตลอดระยะเวลาวัยเด็กทำให้เด็กหญิงพูดได้เร็วกว่าและดีกว่าเด็กชาย

¹ Mildred C. Templin, Certain Language Skill in Children, pp. 145-146.

² Dorothea McCarthy, Language Development in Children, pp.553-554.

³ Elizabeth B. Hurlock, Child Development, pp.233-234.

เหตุผลประการต่อไปคือความแตกต่างระหว่างระดับเสียง ซึ่งแมคคาร์ธี (McCarthy) อ้างว่าความแตกต่างของระดับเสียงระหว่าง เด็กชายและหมีมากกว่าระหว่าง เด็กหญิงและแม่ทำให้เด็กชายมีความพึงพอใจที่จะฟังน้อยกว่า

แมคคาร์ธี (McCarthy) โทษสังเกตอีกประการว่า เนื่องจากความดีในการพูดของเด็กชายมีน้อย เพราะเด็กชายมักจะใช้เวลาส่วนใหญ่ไปในการเล่นออกกำลังกายอันเป็นการแสดงบทบาทของความเป็นเพศชาย ทำให้เด็กชายมีโอกาสน้อยที่จะฝึกหัดการพูดให้ถูกต้อง

การพิจารณาค่าความแตกต่างทางด้านเพศนั้นต้องพิจารณาถึงปัจจัยอื่น ๆ ประกอบด้วยเช่น วุฒิภาวะของร่างกาย สัมพันธภาพระหว่างเด็กและครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ตัวแปรทางด้านเพศเป็นตัวแปรที่น่าศึกษาอย่างยิ่งตัวแปรหนึ่ง

นอกจากปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว ยังมีปัจจัยอื่น ๆ อีกมากมายที่จะมีผลต่อขีดความสามารถในการพูดของเด็ก เช่น สุขภาพ อายุ การพูด 2 ภาษาในครอบครัว เป็นต้น เด็กที่มีสุขภาพไม่ดี เวลาที่จะใช้เล่นหรือพูดคุยกับเพื่อนในวัยเดียวกันหรือกับบุคคลอื่น ๆ ย่อมมีน้อยกว่าเด็กที่มีสุขภาพดี ความสามารถทางการพูดย่อมน้อยกว่าเด็กที่สุขภาพดี ในเรื่องอายุก็เช่นเดียวกัน เด็กที่อายุมากย่อมมีประสบการณ์ต่าง ๆ มากกว่าเด็กที่อายุน้อยกว่า การฝึกพูดและการใช้คำย่อมมีมากกว่า ดังนั้นอายุและการพูดจึงน่าจะมีความสัมพันธ์กัน หรือในครอบครัวที่มีการพูด 2 ภาษา เด็กย่อมไม่สามารถจะพัฒนาการพูดภาษาใดภาษาหนึ่งได้เต็มที่ ดังนั้นโอกาสที่จะพูดได้คล่องแคล่วย่อมมีน้อยกว่าเด็กที่พูดภาษาเดียว

จะเห็นว่าขีดความสามารถในการพูดของเด็กขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ มากมาย ซึ่งล้วนแต่มีผลต่อพัฒนาการทางด้านภาษาของเด็กทั้งสิ้น เช่น การศึกษาของ โลบ¹ (Loeb) เกี่ยวกับ

¹ Henry J. Loeb, "A Vocabulary Study of Fourth, Fifth and Sixth Grade Children," Education Dissertation, No.20 (1957): 600-604, อ้างในคาร์ดี อุทัยรัตนกิจ, "ความเข้าใจคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์," หน้า 29.

จำนวนคำศัพท์ที่เด็กรู้จักพบว่า คะแนนเฉลี่ยของจำนวนคำศัพท์ที่เด็กรู้จัก มีความสัมพันธ์กับระดับของเชาวน์ปัญญา เพศ ฐานะทางเศรษฐกิจของพ่อแม่ และการศึกษาของพ่อแม่ เป็นต้น หากพิจารณาปัจจัยเหล่านี้อย่างลึกซึ้งแล้วจะพบว่า ในแต่ละปัจจัยต่างมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันเอง เช่น ครอบครัวที่ประสบความสำเร็จทางฐานะเศรษฐกิจมีแนวโน้มที่จะมีสติปัญญาเหนือกว่าครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ครอบครัวเหล่านี้จึงมีการศึกษา มีอาชีพที่ดี เข้าใจและมองเห็นความสำคัญของพัฒนาการในวัยเด็ก มีความคาดหวังในตัวลูกสูง จึงพยายามสนับสนุนและส่งเสริมทุกวิถีทางที่จะให้เด็กของตนพัฒนาไปเต็มที่ตามความสามารถที่เขาจะมี เด็กในครอบครัวเหล่านี้มีตัวอย่างที่ดีที่สามารถเป็นแรงจูงใจให้พยายามใช้ความสามารถของตนเต็มที่ มีสิ่งแวดล้อมทั้งบ้านและโรงเรียนที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้ทางด้านภาษาพูด ในทางตรงข้าม เด็กอีกกลุ่มหนึ่งนั้นไม่มีโอกาสได้รับปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าว จึงพอจะทำนายถึงความสามารถทางการพูดของเด็กทั้ง 2 กลุ่มได้เป็นอย่างดี

เซอร์ลอต¹ (Hurlock) เห็นว่า ปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นตัวแปรในการพูดนั้น เป็นสิ่งที่ควบคุมได้ แม้แต่ในครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจต่ำ ซึ่งต้องการให้ลูกของตนเรียนรู้ที่จะพูดได้ถูกต้องกลองแล้ว สามารถกระตุ้นให้เด็กได้อ่านหนังสือที่ดี ได้ฟังรายการวิทยุและดูรายการโทรทัศน์ที่เป็นประโยชน์ได้ และแม้แต่ตัวพ่อแม่เองก็สามารถปรับปรุงตัวเองให้พูดได้ถูกต้องด้วยการอ่านหนังสือ ฟังวิทยุ หรือดูโทรทัศน์เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้ สำหรับตัวผู้วิจัยเองมีความเห็นว่าในประเทศไทยนั้น เด็กที่ไม่ได้รับสิ่งเร้าให้พูดเป็นพวกที่ไร้โอกาสจริง ๆ ครอบครัวของเด็กเหล่านี้มีชีวิตอยู่เพื่อ "วันนี้" มิใช่ "พรุ่งนี้" โลกของเด็กเหล่านี้จึงเป็นโลกที่เด่นและจำกัด โรงเรียนหรือสถานที่ดูแลเด็กเหล่านี้เท่านั้นที่จะช่วยขยาย โลกของเขาให้กว้างขวางขึ้น

การวัดความสามารถในการพูดของเด็ก

โดยทั่วไป การวัดความสามารถในการพูดของเด็กนั้น มักจะใช้วิธีการสังเกตโดยตรง

¹ Elizabeth B. Hurlock, Child Development, p. 235.

วิลคินสัน¹ (Wilkinson) อ้างว่าจากการศึกษาพัฒนาการทางด้านภาษาของเด็ก ของนักจิตวิทยาหลาย ๆ ท่าน ต่างมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า วุฒิภาวะทางด้านภาษาของเด็กก่อนวัยเรียนนั้น ส่วนหนึ่งถึงเกิดได้จาก จำนวนคำที่เด็กรู้จัก ความยาวโดยเฉลี่ยของประโยคที่เด็กพูด ชนิดต่าง ๆ ของคำ และโครงสร้างของประโยค การใช้คำที่แปลกใหม่ การใช้ประโยคชนิดต่าง ๆ ความซับซ้อนของประโยค เป็นต้น ดังนั้นในการวัดความสามารถในการพูดของเด็กจึงน่าจะวัดสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวซึ่ง ศรียา-ประภัสสร นิยมธรรม² ได้กล่าวถึงวิธีการวัดการใช้ภาษาว่ามีวิธีการดังต่อไปนี้

การนับจำนวนคำ การนับจำนวนคำที่พูดหรือเขียนในช่วงเวลาที่กำหนดให้ แล้วนำคำพูดหรือข้อเขียนนั้นมานับจำนวนคำ จำนวนประโยค และจำนวนคำต่อประโยคที่ใช้ในการพูดหรือเขียนนั้น

การนับจำนวนประโยค การนับจำนวนประโยคที่ใช้ในการเล่าเรื่องหรือเขียนเรียงความ

การนับจำนวนคำต่อประโยค ความยาวของประโยคเป็นการวัดความคล่องในการใช้ภาษาได้อย่างดี ไม่ว่าจะ เป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียน

ศรียา-ประภัสสร นิยมธรรม³ ได้อ้างถึงรายงานของวิลเลียมที่พบค่าสหสัมพันธ์ของความยาวของประโยค และความซับซ้อนของการใช้ภาษามีค่า 0.80 เยดีแนค (Yedinack) ก็พบว่าค่าสหสัมพันธ์ระหว่างจำนวนคำต่อประโยคและความซับซ้อนทางการใช้ภาษาเท่ากับ 0.88 และ 0.93 จึงสรุปได้ว่าความยาวของประโยค เป็นเครื่องมือที่ใช้วัดการใช้ภาษาได้อย่างน่าเชื่อถืออีกวิธีหนึ่ง

จากข้อความดังกล่าวรวมทั้งจากการศึกษาเกี่ยวกับเด็กก่อนวัยเรียน และเด็กเล็กของนักจิตวิทยาหลายท่าน เช่น เดวิส (Davis) แมคคาร์ธี (McCarthy) เทมพลิน (Templin) พอจะชี้ให้เห็นว่าจำนวนคำ จำนวนประโยค และจำนวนคำในแต่ละประโยคจะเพิ่มขึ้นเมื่อเด็กมีพัฒนาการในการพูดมากขึ้น

¹ Andrew Wilkinson, The Foundations of Language, pp. 117-118.

² ศรียา-ประภัสสร นิยมธรรม, พัฒนาการทางภาษา, หน้า 125-132.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

ในการวัดความสามารถในการพูดนั้นต้องอาศัยเครื่องมือหรือสื่อต่าง ๆ ประกอบด้วย ลาโด¹ (Lado) ให้ความเห็นว่า รูปภาพเป็นสื่อที่ดีที่สุดที่จะใช้ทดสอบความสามารถในการพูด ถ้ารูปภาพนั้นสร้างขึ้นมาอย่างถูกต้อง โดยจะสามารถทดสอบได้ทั้งการออกเสียง คำศัพท์และโครงสร้างทางภาษา แต่การดูภาพจะต้องมีคำสั่งสั้น ๆ ประกอบด้วย เช่น "หนูเห็นอะไรบ้าง ?" "เขากำลังทำอะไร ?" "อะไรกำลังจะเกิดขึ้น ?" หรือ "เล่าเรื่องให้ฟังซิคะ" ซึ่งผู้ทดสอบเด็กจะไม่บอกเด็กว่าพูดผิดหรือถูก แต่ควรใช้คำพูดเสริมแรงในระหว่างการทดสอบ และเพื่อป้องกันข้อสงสัยว่าในกรณีทดสอบเป็นรายบุคคล ควรเรียกเด็กที่กำลังเรียนอยู่ในห้องออกมาที่ละคน ส่วนวิธีการทดสอบนั้น ลาโด (Lado) เสนอแนะว่า อาจใช้ภาพที่มีการกระทำให้นักเรียนดูและพูดเป็นประโยคง่าย ๆ หรือกำหนดหัวข้อให้นักเรียนพูดในเวลาที่กำหนดให้ หรือใช้การสนทนาโต้ตอบก็ได้

วิธีการที่นักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านใช้วัดความสามารถในการพูดของเด็กนั้นมีหลายวิธี ซึ่งขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้วัดและอายุของเด็ก เช่น สมิธ (M.E Smith) เลือกคำจากบัญชีคำของธอร์นไคค์ (Thorndike word list) พร้อมกับใช้ของเล่น ภาพ และคำถามเพื่อศึกษาจำนวนคำที่เด็กในแต่ละวัยทราบ ออลสไตน์ (Alstyne) วัดความเข้าใจคำของเด็กอายุ 3 ปี โดยการให้รูปภาพสิ่งของตามที่ถูกทดสอบบอก เทมพลิน (Templin) ให้เด็กพูดหรือพูดตามผู้ทดสอบเมื่อต้องการวัดความสามารถทางการออกเสียง ให้เด็กดูภาพที่ระบุและเลือกเมื่อวัดความสามารถในการแยกเสียงของเด็กก่อนวัยเรียน ส่วนในระดับประถมให้เด็กฟังคำที่ระบุแล้วตอบว่า "เหมือนกัน" หรือ "ต่างกัน" ในด้านคำศัพท์ เทมพลิน (Templin) ใช้ Ammons Full-Range Picture Vocabulary Test สำหรับเด็กก่อนวัยเรียน และใช้ Seashore-Bokerson English Recognition Vocabulary Test สำหรับเด็กประถม โลบแมน (Loban) ใช้วิธีการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล และกระตุ้นให้พูดในเรื่องที่สนใจแล้วจึงให้เด็กดูภาพ 6 ภาพ เพื่ออภิปรายสิ่งที่เห็นในภาพ ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของเด็กเกี่ยวกับภาพที่เห็น ฯลฯ นอกจากนี้วิธีการดังกล่าว ยังมีการกำหนดเวลาให้เด็กพูดคำที่รู้จัก บันทึกคำพูดของเด็กขณะที่เล่นกับเพื่อนในสถานการณการเล่นแบบอิสระ หรือในขณะที่เล่นกับผู้ใหญ่ เป็นต้น

¹ Robert Lado, Language Testing, p. 82.

ในการวัดความสามารถในการพูดนี้เป็นที่สังเกตได้ว่า ผู้ทำการศึกษามักใช้รูปภาพ หนังสือ ของเล่น เป็นเครื่องมือ โดยมีคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์หรือในระหว่างดูภาพประกอบด้วย และจัดทำในสถานการณ์ต่าง ๆ กัน

จากประสบการณ์ส่วนตัวของผู้วิจัยเอง สังเกตได้ว่า เด็กก่อนวัยเรียนส่วนใหญ่ชอบภาพการ์ตูนที่มีสีต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุปรียา โคจรสวัสดิ์¹ ในเรื่อง "หนังสือภาพที่เหมาะสมสำหรับเด็กในระดับอนุบาล" ที่พบว่า หนังสือภาพที่เหมาะสมสำหรับเด็กอนุบาลจะเป็นภาพที่มีลักษณะง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน และเขียนเป็นแบบการ์ตูน 2 มิติ สีสดใสและเป็นพวกสีอุ่น (แดง ส้มแดง ส้มเหลือง เหลือง ม่วงแดง) ขนาดของภาพคือ 9.25×12.25 นิ้ว

ดังนั้นการศึกษาเรื่องความสามารถในการพูดของเด็กนั้น จะต้องเข้าใจว่า พัฒนาการของเด็กเป็นไปตามลำดับขั้นต่อเนื่องกันโดยเริ่มตั้งแต่ การเปล่งเสียงจนกระทั่งพูด เป็นภาษาที่สื่อความหมายได้ โดยเด็กจะสร้างรูปแบบในการพูดจากการได้ฟัง ได้สังเกต ทำความเข้าใจ ชักถาม ทดลอง และแก้ไข จนถึงขั้นถ่ายทอดคำ ในความคิดออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจได้ ซึ่งเป็นขอบเขตต่อเนื่องกัน ความสัมพันธ์อันอบอุ่นระหว่างแม่และลูก รวมทั้งผู้ใกล้ชิดเด็กคนอื่น ๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เด็กได้พูด การจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้ จะช่วยส่งเสริมให้เด็กพัฒนาการไปได้อย่างเต็มที่ตามความสามารถที่เขาจะมีอยู่ ซึ่งเป็นรากฐานอันสำคัญในการพัฒนาทักษะภาษาไทยอื่น ๆ และที่สำคัญคือการพัฒนาทางสติปัญญาอารมณ์และสังคมต่อไป

ในการจัดประสบการณ์ที่จะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการชีวิตนั้น หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้จัดกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตให้แก่เด็ก ซึ่งจากหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของ สุนน อมรวิวัฒน์ และคณะ ได้ให้รายละเอียดเป็นหน่วย ๆ ดังนี้ เรื่องตัวเรา บ้านที่นาอยู่ โรงเรียน ชุมชน ล้อม ซาติ ไทย วันสำคัญ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าเด็กก่อนวัยเรียนก็ควรจะได้มีประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ

¹ สุปรียา โคจรสวัสดิ์, "หนังสือภาพที่เหมาะสมสำหรับเด็กในระดับอนุบาล (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ แผนกวิชาสาครศึกษาศาสตร์ วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 54.

ฟังกล่าวด้วย

คำพูดของเด็กในระยาะ 5-6 ปีนี้สามารถสื่อสารได้ดี เด็กจึงใช้คำพูดเป็นเครื่องมือขยายประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่แวดล้อมเด็กซึ่งจะออกมาในลักษณะช่างพูด ช่างซักถาม เรื่องที่เด็กพูดมักจะเป็นเรื่องใกล้ตัว เช่น เรื่องเกี่ยวกับครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างตัวเด็กกับครอบครัว กิจกรรมประจำวัน เครื่องแต่งกาย สิ่งที่ชอบและไม่ชอบ เมื่อเด็กโตขึ้นก็จะพูดถึงโรงเรียน ครู การเล่น ครอบครัว ญาติพี่น้อง สัตว์เลี้ยง การท่องเที่ยวพักผ่อน ฯลฯ ดังนั้นในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กวัยนี้ผู้วิจัยจึงใช้ภาพที่เป็นเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวเด็กเอง เช่น บ้าน โรงเรียน ชุมชน สิ่งแวดล้อม ชาติ ศาสนา เป็นต้น



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย